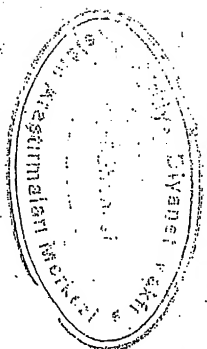

TÜRK DÜNYASINDA TASAVVUF

PROF. DR. NECDET TOSUN

E. Schuyler,
Musaver, Türkistan Tarîh ve
seyahatnâmesi, trec. Ahmed Efendi
İstanbul 1294 / 1878

بو ترکستان تاریخ و سیاحتنامہ سنک اصلی انکلیزجہ اولوب مزجی استانبولده
حکیمل اعلیٰده کان مکتب جریہ شاهانہ انکلیزلسانی معنی صالح قولانغاسی
احمد افندیوز معجھدی دخی بصورت غرضدی صاحب
ایجازی علی افندی در

(تکرار طبع و نشری بحق مزجیم و صحیح موی البیہامہ عائددر)

ستہ غره بحر الحرام

۱۲۹۶

Türkiye Cihanet Vakfı	
İslam Araştırmaları Merkezi	
Kütüphaneleri	
Collection No	25843
Accession No	358
Tarih No	SCH. 71

فادہ

مشاہیر ساجدین امریتال موسیو شیلارک پترسورعدن خرکنلہ وولنہ
غری ساجدندہ مسکونالان مہاجرلہا یتدیک ملاقاتہ وباشکیر واورالسق
وقزاق قبایلہ اہالیہنک عادات واطوارینہ واسبابی وسعائک قیومی
مستامنہ اولان اورانبرغ شہرینہ اوغرایدرق ذاتاً معیارفہمی اولان
بعضیلہ الفت وموانستہ واورادن قلاوز ولوزامات سائرہنک
تارکبلہ مشہور اورالسق طاقلرینی شہرق دودہ اوزندہ بولندینی حالہ
آسیای وسطی وادی وصحارینسی وقرہقورمچولنی کچوب قزلہ (قاضی
علی) شہرینہ داخل اولجمدہ قدر اثنای راہدہ اوغزادینی قرکرزلہ
قبائل وعشایر سائرہ خلقتک عادات واطوارینہ وشایان تعجب بعض
احوالہ وبارکیز یاریشیری وزسم زافارلہ سائر صلاحیتہ دادر مفضلہ
انکلیزجہ قلہ الدینی سیاحتنامہ سنک ترجمہ سیدر

(دیباچہ)

اسیای وسطای سیر وسیاحت اینک وارادہ الینک احوال و مشاریتہ کسب معلومات اینک
شرق وخواہنی وجماعی اوردیجہ استیلا یتدیکچہ چوققلقمندیزو ہرزہ بورارلک احوالہ
دائر بحث اجلسہ اولان مباحث کوکدہ اولان اردو دہرسمی اردیرہ انکلیزہ پوہوسلہ اکامتم
اولانقدیر الہی اشو کتابدہ تفصیلا عرض و بیان ایلدیکم سیاحہ سرق الہ نجد اولون
نی نعل مقصود ایلدی

جامعک حو لیسنده بر شادروان اولوب چاغلیانلر کی بو نلرک ایچینه
دائما صو جریان ایلر

هر جامعه مخصوص بر امام ایله برده صوفی (قیم) اولوب املارک
مقن وظیفه لر اولدیندن اهل طرفندن اداره اولدینی مثالو صوفیه
تکلیح و سائر جمعیلر ده عو ائد ویرلر و چناره ظهورنده متوفانک الیمه سی
اعضا ایلر جمعه کونلری اهل اسلامک آقین آقین جوامع مذ کوره
کیتلرینه انسان باقله طویه من بو نلرک کافه سی طاهر و نظیف البسملر
ایله ملبس اولدقلری حاله سنت شنبه دن اولدینی و جهله صار قلریلک
او جابرینی اوموزلرینا و ادمرق و اختیارلری عصاکنه طیانته رق کالدرجه
سرور ایله دوداقلری اویشایرک جامعه و اصل وقیولئار کنده قوندرلری
چیتاروب بر طرفه وضع ایله منتظم صورتده صف اولورلر

مسائلر یننده طریقتلر اولوب بولره سلوک ایدنلر باشلرینه کلان وقو حالک
کافه سی جناب حقندن یله رک بلایه رضا ایله مقابله و ذکرده یوللورلر
طاشکندده اولان طرق صلیبدن اک چوخی محمد بهاءالدین نقشبندی طریق
اولوب بوندن طریقه سلوک ایدنلر حوجند و حوقسند طرفنده پلک
واردر صوفیه طریقه سلوک ایدنلر حوجند و حوقسند طرفنده پلک
چوقسندر طرق مذ کوره نلک هر برینه مخصوص ذکر وار ایسمده
بونلرک اساساً جمله سی بر اولوب انابه ایدنلر هر طرفنک ایری ایری پیری
اولدینی بیان ایتدیلر مثلاً نقشبندی طریقتک پیری بخساراده مدفون
(حضرت) محمد بهاءالدین (قدس سره) و جههر به دخی حضرت
باسوی (قدس سره) اولدینی کچی طرق مذ کوره به سالک اولنلرک
مقصودی اصل حق اولقندن عبارتنر خفیه اولنلر فایا ذکر ایلدکلری
کی جههر به وقادریه اولنلر دخی جهراً ذکر ایدلر نقشبندیلر بر طاقم

اغلامه طرق سارمندن فرقلی اولوب بونلر اکثریت اوزره تجر و توفاتی
اختیار ایلرلر جههر به طریقتدن اولنلرک طاشکند جوامع شریفه سنده
یومیه ذکرلری اولوب مثلاً بازارا برتسی کچکلری ایشان خواجه جامنده
وبازار ابرتسی کونلری صباحدن باشلا یورق اوله دن ایکی ساعت صکره به
قدر خواجه احرار جامنده پنجشنبه کونی اقسام اوزری یعنی جمعه
کچکلری صباحه قدر اورطه بازارنده کائن ایشان صساحب خواجه
جامنده در بونده بر ایکی دفعه دخی حاضر بولندم

بر پنجشنبه کونی اقسام اوزری روسیه یلردن بر فایح احباب ایله برابر
جامع شریف مذ کوره کیدر لئاهالی طرفندن اصلا ممانعت کورمیوب ایجری
کردک روسیه یلرک طاشکندده اولان جوامعدن هر قنقینسند اولور ایسه
اولسون کورمینه ممانعت اولندینی کی قوندرلری چیتاروق اوزره
جبرایتکلری خو قلرندن ناشی اولدینی و حتی روسیه یلرک بعض جامعلره
ناز قلنور ایاکن اچیتدن ایچینه سیغاره ایچوب بره توکر دکلرینی بیچاره
مسلمانلر کوروبده کو کسلری قباررق یوزلرینی دیگر طرفه چوریر دکلرینی
کوردم

جامع مذ کوره جمع اولش اوتوزدن مچساوز ادم بر خلقه اولوب اول
خفیف خفیف ذکره مباشرتله کیتدکجه امتداد ایلدوب باشلرینی صول
اموزلرندن قبلری اوزلندن صامخ اموزلرینه ونلرک قبلرینه کتورر کی
دائمی بر حرکتله یارم ساعت مقداری دوام ایتدیلر غایت صیحا
اولدینندن اوست البسملرینی چیتاروق و جهله سی قان تر ایچند قالدقلری
حاله ذکره نهایت ویردک بعداللدعا شخیلرینک الی اولوب طاشاغلدر
بوللرک بر منوال مشروح عبادتکینه ذکر تسبیح ایتدکلری کی طالبانده دخی
ذاکر و شیخینه ایشان (عزیز) تسبیح ایلرلر اوله اوتور دقلری حاله

مؤمنه دایب و اعتقاد جهتمند ضعیفانند کز نین غسانی ترک ایند کدن
بشقه شرعاً مذموم و خرام اولان شیرلی علملاً ارتکاب ایدیه و رر
روسیه یلر بوراله کزین اول هیج بر کیسه شرعش فیک منع یوردی
بر فعلی الاشک حدی دکل ایش

روسیه یلر اسلامک امور دیندیرینه کرچه صور تا مانع اولق تصورنده
دکل ایسمده مانع اوله جق بعض شیلره مساعدله ایلد کزین اسلامیتک
اولطر فلر ده کتیدیکجه صنف بولیدینی کورلیکده در بورالده بولان
کافه اهل اسلامک نهایت درجه مراجهت ایندجکی اوفه شهرنده مقیم
مفتی (پیشوای دین) در بو ذات واقعا غایت عالم و فضل ایسمده
نه چاره که کندونی ذاتاً روسیه زادگانندن و روس افکارینک مروجی
بولندیندن و روسلر ایسه بونی مخصوصاً او خدمت معنیانه نصب و تعیین
ایلد کزین ارتق دین اسلامک دوامنه نقسدر ضیارت ایدیه چکی بولندن
اکلا شیلور جزال قوفانک بو طرفله کوندره چکی مسسوزلردن
بعضیلر کلکه باشلامش ایسمده بولره کینلی مصرف و وقوعوبله چینی
کی چکله چک زحمت و مشقت ایسه تعریفدن خارج اولغسله پلک چوخی
جسارت ایدیه یورد

بو جهته پترسبورغدن طاشکنده کلش اولان دصوت پائاسلری امل
ایندکاری قدر اکلنه میوب بر فاج کون اقامندن صکره صودت ایتکله
ججور اولشلدر روسیه یلر بو حالده دوام ایندکاری تقدیرده اسایی
وسطاده توسیع ملک ایله املارینه نائل اوله چقدری شبهه سزدر
فقط چرکس ونو غایله ایندکاری ظلم کی اسایی وسطی اهالیسنه دخی
غدر و ظلم ایدر ایسه اراسی چوق سورمدن روسلرک نحو اوله جغسنده
دخی شبهه یوقدر پلک سکر یوز یتیش ایکی سنه سی قضانه ایله در مقام

بر ساققت قدر ذکرة دوام و کیندیکجه هم صلا و هم وجودک حرکی
شدت پیدا ایندیکی حالده چله سی بر دنیاغه قیام ایدرک وحی ۰ سی دیورک
فریاد ایندوب دوندکاری اثناده یچلرندمه ضعیف و نالوان اولئر عادانا تحمل
ایده یه چک راده یه وار دقیرنی کورمک بر درجه یه قدر سکرلرمزه تأثیر
ایندیکی جهته جامه دن چیقوب کینکه ججور اولدق

اسیای و سسطاده طرق علیه به منسوبت اولئر غایت متعصب ایسمه لرد
ذکر ایله مشغول اولدق قری حالده روسیه یلرک کلوبت سیر ایند کزین
ممانعت ایتیشلری یا کمنور لریک اصول عبادتیرنی کورسترمک و باروسیه یلری
اسلام اولعه تسبیق ایتیک دیمک اولدینسنه خاهب اولدم اهالیدن
اکثریدی طرق مذکوردن برینه سالاک اولدینندن غازیته دوام ایتکله
ججور اولغله برابر داخل اولسیانلر دخی حوققند و بخاراده رئیس تعمیر
اولور غامورن واسطه سیله غاز و قی جامع لره سوریلوب حتی دکل
صاحبیلری قوه جبریه ایله دکلانری قیاهرق جامعه کیتکله اجبار
اولور اگر اهالیدن بری جامعه کیتکمن اجتناب ایله رئیس و یامعیننده
ضبطیه مقامنده بولانلرک امرینه مخالفت ایدر ایسه تکلیر اولوب بعضاً
قریاجله دوکرلر فقط ضارب اینی اموزدن بوقاری قالدیرحق چارز
دکلدر لکن روسیه یلر طاشکندی ضبط ایتد کزنده بوریسلری
قالدیر دقزدن شیدیکی حالده اهالیدن پک چوخی یتیز اولوب جامع لره
اولان جاعت بر و نهایت ایکی صفدن ویرنلرک دخی جاعتی اختیارلردن
عباردس حتی قاضیلردن بریله اثنای محبتنه مناسبت کتوروب شیدیکی
حالده اهالیدن جامعه دوام ایدر اولکینک نصفی راده سننده اولوب
هله کوننزلری ایشله مشغول اولئرک ابدست الحق ویا غار قلمق
خاطر لرینده یله گلد کزینی یان ایدوب بو ایسه محضا روسیه یلرک بوراله
گلد کزینک سوره تأثیری اولدیننی علاوه مقال ایندی واقعا اهاله

ÇAĞATAYCA GRAMERİ

Doç. Dr. Necdet Tosun

ŞAHIS ZAMİRLERİ

Men

Sen

Ol

Biz

Siz

Olar (Alar)

FİLLER

1. Di'li Geçmiş Zaman:

Aldım: aldım

Aldıng

Aldı

Alduk

Aldıngız (Aldınglar)

Aldılar

Kettim: gittim

Ketting

Ketti

Kettük

Kettingiz (Kettingler)

Kettiler

2. Şimdiki Zaman:

(Tapmak: Bulmak.)

Tapadur men (tapa men): buluyorum

Tapadur sen (tapasen): buluyorsun

Tapadur: buluyor

Tapadur biz: buluyoruz

Tapadur siz: buluyorsunuz

Tapadurlar: buluyorlar

Olumsuz şekli: almaydur men: almıyorum; görünmey sen: görünmüyorsun.

3. Geniş Zaman:

Alur men: alırım

Alur sen: alırsın

Alur: alır

Alur biz: alınız

Alur siz: alırsınız

Alurlar: alırlar

Olumsuz şekli: barımas men: gitmem

Ayrıca: bilmen: bilmem; tapmanam: bulmam.

Örnek: 1. "Siz bu yosunluk sözler siz": Siz böyle söylersiniz (söylüyorsunuz).

2. "Sen bargıl, men kelür men": Sen git, ben gelirim (geleceğim).

4. Gelecek Zaman:

Bilgey men: bileceğim

Bilgey sen: bileceksin

Bilgey: bilecek

Bilgey biz: bileceğiz

Bilgey siz: bileceksiniz

Bilgeyler: bilecekler.

Olumsuz şekli: bilmegey men: bilmeyeceğim.

Başka örnek fiiller: Bolgay: olacak; kelgey: gelecek.

Ayrıca: Algumdur: alacağım; algungdur: alacaksın; algusıdur: alacak; bolgusı bardur: olacaktır.

Örnek: 1. "Ümîdimiz ol turur kim, sulh kılğay siz": Ümidimiz odur ki barış yapacaksınız.

2. "kılğum cefâ": eziyet edeceğim.

5. Miş'li Geçmiş Zaman:

Bolmış men: olmuşum

Bolmış sen

Bolmış (bolmuşdur)

Bolmış biz

Bolmış siz

Bolmuşlar (bolmuşdurlar, bolmuşurlar).

Örnek: “Çûn sen hem mübtelâ bolmış sen ...”: Mâdem ki sen (aşka) tutulmuşsun...

Ayrıca: Kelip men: gelmişim, Kelip sen, Keliptür, Kelip biz, Kelip siz, Keliptürler.

Kılıptur men: kılmışım, yapmışım.

Kılıptur sen: kılmışsın.

Kılıptur (kılıp turur): kılmış.

Örnek: 1. “Men tevekkül bile bu yolga kadem koyup men”: Ben tevekkül ile bu yola ayak basmışım.

2. “deptürler kim”: demişlerdir ki.

3. Şimdiki zamanın hikâyesi: “barıp erdim”: gitmiş idim.

6. Şart Kipi:

Barsam: varsam, gitsem.

Barsang: gitsen

Barsa: gitse

Barsak: gitsek

Barsangız: gitseniz

Barsalar: gitseler.

Örnek: “Âsâyiş tileseng, âlem ehliga hemdem bolma”: Huzur istersen, dünya insanına arkadaş olma!

7. Emir Kipi:

Bol: ol!

Bolgıl: ol!

Bilgil: bil!

Körgin: gör!

Tutkıl: tut!

Tutungız: tutun!

Uruşunglar: savaşın, vuruşun!

8. İstek Kipi:

Baray: varayım, gideyim.

Kılayım: yapayım

Ne dey: ne diyeyim?

Oltıralı: oturalım

İbâdet kılalığ: ibâdet edelim.

9. İktidârî Fiil:

Örnek: 1. “Bu hakîr bu kitâbnı Türk tilige terceme kıla algay mu men?”: Ben bu kitabı Türk diline tercüme edebilecek miyim?

2. “deyalmang”: söyleyemezsiniz.

3. “tapa almay”: bulamadan.

10. Ettirgen Fiil:

Yatgurmak: yatırmak.

Yetgürmek: yetirmek.

Tirgüzmek: diriltmek.

Körgüzmek: göstermek.

Taturmak: tattırmak.

11. Küçültme İsmi (ism-i tasgîr):

Kuş-gına: küçük kuş

Oğul-gına: küçük oğul, evlatçık.

12. Sıfat:

Kelgen: gelen, gelmiş, gelmek (ism-i fâil, ism-i mef'ûl, masdar).

Bolgan: olan, olmuş, olmak.

Turgan: duran, durmuş, durmak.

Korkar: korkan

Töker: döken

Edeblıg: edepli

Canlıg: canlı

13. Bazı Örnek Kelimeler:

Kel-gey mü: gelecek mi?

Kök-ümtül: mavimsi

Vârisleri-ga: vârislerine

Munda kelip siz: buâraya gelmişsiniz

Mısır ara: Mısır'da, Mısır içinde.

Yıgla-gu: ağlama isteği.

Bolgay: olacak, olmalı.

Al-a: alarak

De-y: diyerek

Al-may: almadan

Oku-ma-y: okumadan

Yıgla-yu: ağlayarak

Kışla-y: kıslamak (kışı geçirmek) için

Bola kelgendür: olagelmıştır.

İşit-keç: işitince

Bar-galı: gideli, gittikten beri

Köydür-geli: yakmak için

Bol-galı: olmak için

Âlem bol-gunça: dünya (var) oldukça

Mest bol-gunça iç: sarhoş oluncaya kadar iç!

De-p: deyip, diyerek.

Oku-p: okuyup

Çıktı bolgay: çıkmış olabilir (ihtimal bildirir).

Bolgandur: olmuştur.

بسم الله الرحمن الرحيم

Hoca Ahmed Yesevi,
Dāvân-ı Hikmet

﴿ ۱ حکمت ﴾

بسم الله ديب بيان ايلاي حكمت ايتيب
طالب لاركا در و گوهر ساچتيم منا
رياضت ني قاتيع تارتيب قاتلار يوتوب
مين دفري ثاني سوزين آچتيم منا
سوزني ايبيم هرکيم بولسه ديدار طلب
جان ني چاغه پيوند قليب رکني اولاب
غريب يثيم فقير لارني کونکلين اولاب
کونکلي بوتون خلایقدين قاجتيم منا
قايله کورسنگ کونکلي سئوق مرهم بولغيل
لداغ مظلوم يرلده قالسه همدم بولغيل
روز محشر درکاهي کا محرم بولغيل
ما ومن ليلک خلایقدين قاجتيم منا

غريب فقير يتيملارني رسول سوردني
اوشال توني معراج چقيب ديدار کوردني
قايتيب توشوب غريب فقير حالين سوردني
غريب لارني ايزين ايز لاپ توشنوم منا
امت بولسناک غريب لارغه تابع بولغيل
آيت حديث هرکيم ايتسه سامع بولغيل

واه دريغا محبت نې، جامين اېچماي،
اهل عيال خانماندين توکال کيچماي
جرم و عصيان گره لارين مونده چيچماي
شيطان غالب جان برارده شاشتيم منا

ايمانيمه چنکال اوروب قيليدي غمناک
پير معان خاضر بول ديب ساچتي ترياک
شيطان لعين ميندين قاچيب کيتي بي پاک
بحمد الله نور ايمان اچتيم منا

پيرمغان خنميده يوکوروب يوردوم
خدمت قيليپ کوزوم يومماي حاضر توردوم
مدد قيليدي عزازيلاني قولاب سوردوم
آندين سونکره قات قاقيب اوچتيم منا

غريب فقير يتيم لارني قىلکيل شادمان
حلقه قيليپ عزيز جانينک ايلا قربان
طعام تاپسناک جانينک بيله قىلکيل مهمان
حقدين ايشيتيب بوسوز لارني ايتيم منا

غريب فقير يتيم لارني هرکيم سورار
راضی بولور اول بنده دين پروردکار
اي بيخير سين بير سيب اوزي اسرار
حق مصطفي پندين ايشيتيب ايتيم منا

بيتي پاشده ارسلان بايغه قىلديم سلام
حق مصطفي امانتدين قىليناک انعام
اوشال و قتده مينک بير ذکرين قىلديم تمام

رزق روزي هر نه بيرسه قانع بولغىل
قانع بولوب شوق شرابين اچتيم منا

مدينه کارسول باريب بولاي غريب
غريب ليغده محنت تارتيب بولاي حبيب
جفا تارتيب برلقانغه بولاي قريب

غريب بولوب عقبه لاردين استيم منا
عاقل ايرسناک غريب لارني کونکلين اوله
مصطفي ديك ايلاني کيزيب يتيم کاوله
دنيا پرست ناجس لاردين بويون تاوله

بويون تاو لوب دريا بولوب تاشتيم منا
عشق بابي ني موليم آچاق منکا تيکدي
تقراق قوليپ حاضر بول ديب بونوم ايکدي
باران صفت ملامتني اوقي تيکدي

يپکان آليب يوراک بغيرم تيشتم منا
کونکوم قانيغ يتيم اچيغ اوزوم ظالم
قرآن اوقوب عمل قيلمای بالغان عالم
غريب جانيم صرف ايلارين يوققور ماليم

حقدين قورقوب اورقه توشماي پشتم منا
آلتميش اوچکا ياشيم بيتي اوتوم غافل
حق امريني محکم توتماي اوزوم جاهل
روزه نماز قضا قىلپ بولدوم کاهل
يمان ايز لوب بخشي لاردين کچتيم منا

دانا لار دىن ايشيتىب بو سوز ايدىم منا
 سنت لارين محكم توتوب امت بولوم
 بىر آستىغە بالغوز كىرىپ نورغە تولوم
 حق پرست لار مقامى غە محرم بولوم
 تىغ باطن بىرلە نفس نى پانچتىم منا
 نىسىم مېنى بولدىن اوروب خوار ايلادى
 تىلمور توروب خلاق غە زار ايلادى
 نكر ايتورماي شيطان بىرلە پار ايلادى
 حاضر سىن دىن نفس باشنى سانچتىم منا
 قول خواجه احمد غفالت بىلە عمروك اوتى
 وا حسرتا كوزدىن تىزدىن قوت كىتى
 وا ويلنا ندامت نى وقى يىتى
 عمل قىلماي كاروان بولوب كوچتىم منا

﴿ ۲ حکمت ﴾

ايا دوستلار قولاق سالىك ايدو غوم غە
 نه سىب دىن آلمىش اوچە كىردىم بىر كا
 معراج اوزره حق مصطفى روحم كوردى
 اول سىبدىن آلمىش اوچە كىردىم بىر كا
 حق مصطفى جىر ئىلدىن قىلدى سؤال
 بو نچوك روح تن غە كىرماي تاندى كمال
 كوزى باشلىغ حلقە باشلىغ قدى هلال
 اول سىبدىن آلمىش اوچە كىردىم بىر كا
 جىرىل ايدى امت ايشى سز كا بر حق

نسىم اولوب لامكانغە آشتىم منا
 خرما بىرىپ باشىم سلاب نظر قىلدى
 بىر فرصتتە عقى سري سفر قىلدى
 الوراع دىب بو عالمدين گىز قىلدى
 مگىب بارىپ قىتاب جوشوب تاشتىم منا
 انا فحقاننى اوقوب معنى سوردم
 پىرتو سالى بىخود بولوب دىدار كوردوم
 ملام اوروب اُسكُت دىدى باقىب توردم
 پاشىم ساچىب مضطر بولوب توردىم منا
 ايا نادان معنى بول دىب ايدى بىلدىم
 آندىن سونكره چول لار كىزىپ حقنى سورردوم
 روزى قىلدى عزازىلانى توتوب مىلدىم
 لىكر توكوب بىلىن باسىپ پانچتىم منا
 نكرىن تمام قىلىپ اوتوم دىوانه كا
 حقىن اوزكا هىچ سوز لاماي بىكانه كا
 شمعىن اىز لاپ شاگرد كىردىم پروانه كا
 اكخر بولوب كىوب پانىب اوچتىم منا
 نام نشان هىچ قالمىدى لالا بولدم
 الله يادىن آيتە آيتە الا بولدم
 خالص بولوب مخلص بولوب لله بولدم
 فنا فى الله مقامى غە آشتىم منا
 سنت ايرمىش كافر بولسە بىرمە آزار
 كونكلى قاتىغ دل آزاردىن خدا بىزار
 الله حقى آنداغ قول غە سچىن طىار

الحمد لله السميع العليم و سبحان الله الخلاق الكريم.

يعنى بلگيل و آگاه بولغيل كه بو رسالهء متبركه نى جمع قلغان برهان الشريعت و ارباب الطريقت يعنى مولانا صوفي دانشمند ترور كيم حضرت سلطان العارفين و قدوة المتورعين و قطب الاقطاب روى زمين يعنى خواجه احمد يسوى رحمة الله عليه نينگ اقوال لارى نينگ بو عزيز صوفي محمد دانشمند ايتورلار. اما بو رساله نينگ كتابت قيلغانى نينگ سببى اول اردى كيم كونلارده بر كون تمامي صوفى لار صبح شام بلكه علي الدوام ذكر حلقه سيده مستقيم ايرديلار. حضرت سلطانگا عرض قلدیلار: شيخ ليق و مرید ليق بابيده و تقى بو [159a] سلسلهء عظيم نينگ سلوك و طريقه سي دين خبر برسانگيز كيم سيزدين سونگ اهل طريقه لارغه يادگار قالغاي. اندين سونگ بو رساله غه مرآت القلوب آت قويولدى يعنى كونگول لارنى كوزگوسى. و هر كيم ايرسه كوزگوكا باقسه يوزيني كورار و تقى عيبي¹ بولسه آنى هم كورار. پس هر كيم ارسه بو كتابنى اوقوسه تقى اوز عيبنى كورسه و بيلسه انينگ تداركى ده بولوب توبه و استغفار بيرله مشغول² بولسه اميد اول كيم الله تعالى اول عيب و اول تقصيرين عفو قلغاي. و هر سالك كيم بو رساله نى اوقوسه و يا اوقوچيدين اشتيب عمل قيلسه كونگول كوزگوسينى آچسه و اون سكيز مينگ عالم داغى عجايب و غرايب لارنى مشاهده قيلسه و قيامت ده آمنا و صدقنا لقاء ذو الجلال بيچون و بيچگونه ديدارين كورسه هيچ عجيب و غريب بولمغاي. و به نستعين.

محبت سوز شوق ديو بو رسالهء مرآت القلوب اوچ باب اوزه بنا قلدیلار. اول معني اوچون كيم مولى عز و جل اوز حضرتيدا قل لارين يقين كيلسون ديب دين و اسلام يوليني عطا قيلدي. اول يولغه اوچ آت قويدى. اول شريعت ايكنچي طريقت اوچونچي حقيقت، بو معني اوچون [159b] اوچ باب اوزه بنا قلندي. و تقى كلام ايچنده ياد قيلدي: *إني ذاهب إلي ربي سيهدين*³. ابراهيم عليه السلام غه خطاب⁴ قيلدي كيم: بدرستي پروردگاريم كوندوردي منى توز يوليغه. يعنى مراد بو يولدين اسلام يولي ترور. اما مولى تعالى يولي اوچ طريقه بولوب ترور. بو دليل برله كيم: الدين الإسلام طريق إلى الله تعالى الشريعة ابتداءه و الحقيقة انتهاءه و الطريقة بينهما. و تقى شيخ نجم الدين كبرا رحمه الله خبر برور كيم: *إن في كل عمل شريعة و طريقة و حقيقة، كذا لك الإرادة، فهو فى الشريعة العلم والأعمال و فى الطريقة كشف القلوب و الحال و (فى) الحقيقة رؤية لقاء ذو الجلال.* و تقى حضرت مولى⁵ ايتپ ترور: *الشريعة أقوالى و الطريقة أفعالى و الحقيقة حالى.* و تقى سلطان العارفين⁶ ايتپ ترور: *الشريعة عمل بالأركان أى بالظاهر والطريقة عمل بالقلب والحقيقة عمل بالسر.*

1 آينهء غيب U:

2 بيخود U:

3 Sâffât, 37/99.

4 خطاب- U:

5 T: boşluk var. Doğrusu "Hazret-i Peygamber" olmalı.

6 T: احمد يسوى +

سلطان العارفین ایتپ ترور: مقتدا اوچ قسم ترور، شریعت مقتداسی عالم لار و پادشاه لار ترورلار، طریقت مقتداسی شیخ لار و صوفی لار ترور لار، حقیقت مقتداسی عارف لار و مقرب مشایخ لار ترورلار. اگر عالم لار و پادشاه لار [160a] شریعت ده امر معروف⁷ و نهی منکر دین یغلیپ و اوزگالار گا فرمانلاسارلار توز یول دین آزمای لار، تقی الارغه اقتدا و اتباع قیلغانلار هم آزمای لار، اگر مونداغ شرایط برله بولمسه لار شریعت یول دین ازغایلار، اگر شیخ لار و صوفی لار کیم ریاضت تارتیپ و مجاهده چکیپ کونگول عالمی آچیپ یتیمیش مقام دین کچیپ غایب ارواح لارغه و فرشته لارغه صحبت لیق بولمسه لار طریقت یول دین بو تورلوگ شیخ و صوفی لار آزمای⁸. انداغ بزرگوارغه اقتدا و اتباع قیلغانلار هم آزمای لار. بو شرایط لار برله بولمسه لار طریقت یولیده⁹ ازغی لار اقتدا و اتباع قیلغانلار هم ازغایلار. اما مقرب بنده لار و مشایخ لار حقیقت¹⁰ ما سوا الله دین کچیپ سرنی سرغه اولار سالار¹¹ مرادلاریغه یتپ حقیقت یول دین آزمای لار و الارغه اقتدا و اتباع قیلغانلار هم ازغایلار. اگر بو شرایط برله بولمسه حقیقت یول دین ازیپ مراد و مقصودغه یتماگیلار. والله أعلم.

یعنی صوفی محمد دانشمند اونگا¹² نظیرا ایتپ ترورلار کیم: مثلاً حجاز ولایتی نینگ پادشاهی خطای ولایتی نینگ پادشاهیغه ایلچی ییارسه [160b] اول ایلچی یول بلمسه بری باش بولوپ یول باشلاسه توز یول دین ازیپ سرسان بولغای و هم ایلچی سرسان بولغای. اگر او قلاوز کورگان یولینی یانگیلماسه قلاوز توتغانلار هم ازغایلار. درویش یا شیخ بولغان یول بیلگوچی قلاوزغه منگزر، اقتدا قیلغانلار و تابع بولغانلار قلاوز توتغانغه منگزر.

صوفی محمد دانشمند ایتپ ترورلار کیم: قیو مشایخ یتیمش مقام دین کچماین شیخ لیق و مقتدالیق دعوی قیلسه دعوی سین باطل بولغای. بلکیم اول یتیمش مقام دین کچکان بزرگ مشایخ لار دشمن بولغای لار. ایغایلار کیم ای باطل دعوی قیلغان سнга اقتدا و اتباع قیلغانلار باطل و فاسد دورلار. اول متابعت قیلغان مرید و اصحابلار نینگ هم یازوقلاری او¹³ یلغانچی باطل شیخ نینگ بوی نیغه¹⁴ بولغای.

شیخ نجم الدین کبرا ایتپ ترورلار کیم: بعض لار شریعت برله یورور من دیپ دعوی قلورلار¹⁵ و بعض لار حقیقت برلا. اما شریعت برلا دعوی قیلغانلارنی مؤمن و مسلمان آتئورلار و طریقت برلا یورگانلارنی شیخ و صوفی و زاهد آتئورلار. و حقیقت برلا یورگانلارنی عارف و عاشق و محب آتئورلار. پس بو یولنی دعوی قیلغان کمرسه لارگا معنی کراک اگر معنی سی راست بولوپ دعوی سی راست بولسه تنگری عز و جل دوست توتر. اگر معنی سی راست بولمسه دعوی یلغان بولسه **نعوذ بالله من ذالک** انداغ کمرسه خدای تعالی نینگ دوشمنی ترور.

7 T: قلیب +
8 T: آزمای
9 T: یول دین
10 T: حقیقت ته
11 T: اول سالار
12 T: مونگا
13 T: اول
14 T: شیخ اوزه
15 T: بعضی لار طریقت برلا +

[161a] قوله تعالى: ويل يومئذ للمكذبين. و حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم باز ایستورلار کیم: الکذاب عدو الله. بو یولده یلغانچلیق برله یورماگیل و راست لیق برله یورگیل که دعویگا معنی کرک. معنی سیز¹⁶ نیگا کرک. اما هر نمرسنینگ معنی سین اوز جایده بیان قیلونور انشاء الله تعالی.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: الشريعة أقوالی و الطريقة أفعالی الحقيقة أحوالی. ایدیلار کیم شریعت منینگ سوزلاگان سوزوم تورور و طریقت منینگ قیلغان فعل لاریم ترور. رسول صلی الله علیه و سلم شریعت منینگ سوزلاگان سوزوم تیدی. طریقت نی منینگ سوزلاگان تیمادی. قیلغان فعل لاریم تیدی. جواب انداغ کیم ایتمیش لار حضرت رسول الله معراج تونیدا مولی عز و جل برله بیواسطه توقسان منینگ سوزلاشیقی لار. اوتوز منینگ شریعت ده و اوتوز منینگ طریقت دا و اوتوز منینگ حقیقت ایردی. ینه فرمان بولدیکم اوتوز منینگ شریعت نی سوزلارینی برچه مؤمن و کافر و فاسق لارگا ایگیل. و لیکن طریقت سوزینی تیلاگانلارگا ایگیل. و لیکن حقیقت نی اصلا ایتماگیل.

سولطان العارفین حضرت خواجه احمد یسوی ایتهپ بورورلار کیم: الشریعت عمل بالارکان ای بالظاهر. بالارکان دین مراد فرایض و واجبات و سنن و آداب [161b] قموغ بولور. اما شریعت برله یورورمن دیپ دعوی قیلغانلار مؤمن و مسلمان اتاندیلار. دعوی لارگا معنی کرک. معنی اول تورور کیم مولی تعالی نینگ فرمانی قل لارگا ایکی وجه برله تورور: بری امر معروف و تقی نهی منکر. کنتم خیر امت اخرجت للناس تأمرون بالمعروف و تنهون عن المنکر.¹⁷ ایمدی بو مؤمن و مسلمان اتانغانلار قموغ امر معروف نی برجا کیلتوروپ نهی منکر دین یراق بولوپ تورسه لار شریعت ده دعوی لارین راست بولوپ مؤمن و مسلمان لیق لاری درست ایرگان. خدای عز و جل گا چین قل بولغای لار. قوله تعالی: الله¹⁸ ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات إلى النور.¹⁹ اگر امر معروف نی برجا کیلتورمای نهی منکر دین یراق بولمای مؤمن و مسلمان من دیسه دعوی سی یلغان تورور و اوزی یلغانچی دور. امر معروف اول دور کیم هر نمرسه²⁰ کیم شریعت ده مشروع بولسه آنی قبول قیلماق و اوزگلارگا فرمانلاماق ترور و تقی نهی منکر اول ترور کیم کفر و نفاق و شک و شرک و عجب و ریا و ظلم قیلماق حرام یماک یلغان سوزلاماق و غیبت قیلماق و زنا قیلماق و چغر²¹ ایچماک و بنگ یماک و مؤمن لارنی نا مشروع آزار برماق²². بو قموغی نهی منکر ترور.

من رأى منكم منكرا²³ فليغيره بيده وإن لم يستطع [162a] فبلسانه فإن لم يستطع فبقلبه و ذلك ضعف²⁴ الأيمان. هر کمرسه نهی منکر قیلسه انی منع قیلماق کرک. اگر ایلگی

16 T: دعوی +

17 Âl-i İmrân, 3/110.

18 U: الله -

19 Bakara, 2/257.

20 T: نمرسه

21 T: چغیر

22 T: قیلماق

23 U: منکرا -

24 U: اضعف Hadis kitaplarında: ضعف T: ضعیف

انچوت نيازاو قينه قور و عاتق رمنك ياياسى
سن بيلورسن اللهم انچكا تولدى منك اهم
فل سليمان كنهانم يوقدر حل قياسي

سبحان ايدم اوز بول اول مصطفى نبوردى
مصطفى نيك خرقه سن كيدى بيلدى لقمه سن
باقى كنهه كورنگان باسه برلر تورلگان
اصلى ابرخانن ان بيلمس انى كوب نادان
اسحق بابا بولدى شيخ ابراهيم قولدى
ياسى سوزنگان لاراسى باتور كوه پارسى
قرچمقى قشلاغان شوق لار چين اوشلاغان
شريعى ارسته طريقتى پيوسته
شريعى سوزلاكل طريقتى ايرلاكل
كون توغاندىن بانارغى تر سه جود نادارغه
اون سكر نيك عالمه انى مشهور كلامده
بالر بابى خراسان سانسز تومان هندنستان
انام انى ازغوسى پيار بولوب تورغوسى
حضر برله صعبنيك ايباس برله الفت ايبك
تر كستانغه بارالنيك خفته منده بولالنيك
بابا ماچين اول سلطان مريد بولدى بيكمان

مزنكوخ منالير ايبك سنا عاجز منا قادر سنا
بوخاصى قللا ركنى لطيفيك بيلان يانار سنا
هر كونه يوز رحمت بيلان اول كنهه كانا فلر سنا
دانا سنا منا سنا سامع سنا باصر سنا
اون سكر نيك عالم ار اغايب سنا حاضر سنا
بوق ذره منده ماسوا مذكور هم ذكر سنا
پنهان ايدمس بزرده ماش حاضر سنا ناظر سنا
هيچكم تابا بله سنى سن كور هر نادر سنا
بسن ف وجودا كبريات راحيم سنا عاجز سا

الله ديكان بيله لر نوموخ انچره كوكلكى
درويش الله ديهاسه دنيا سنى قويمه
سلمان بركان خلعتن هنج كسمنه الله
اصحاب كهن اننى حق تعالى قويمى
فل سليمان اينكر اول آيتور الله ذكرنى
چين حقيقت عاشقلىق ذكرنى قويمو

نه خوش تانايغى حق يادى سحر وقتى بولغانده
بولسه كوكلكه خطر قبولر سنكا حق نظر
عوزناك اوت بوق حاصل نچه يانورسن غافل
عاشق سحر نورلر تنى جان قبولر
ايبان شمع يانورسن روحناك سوخته قاندر
سحر وقتى رسامت تورغانغه بولغاي راحت
هجوم كويار بوجانم قايلىق سوز بوق درمانم
هجوم تلامه ديدار عاشق بولوب بورر زار
قلس سليمان ساعتى ذرىچه بوق طاعتى
ذكر جان نيك راحتى سحر وقتى بولغانده

رحمن انايغى رحمتك يدين ايمىليك من اللهم
قولا وسز كاروانى ك ايتوركان ساروانىك
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم
قل من ديسام بالغانىك قلم ديكل اللهم

عاشق بولور اول كنى بيكسه عشق سايلهسى
بول و زاق نرون قىمع قبولر جانك نى ساتايغى
كر ك ايرسه كوه در جانن بن كچير قبولر
حاضر نورغان وقت اولور هم دولت بخت اولور
حاضر نورغان قورلو رغباب حاضر كورنور
سعادتك اولور هم دين هم دنيا سى

Снабдить весь текст переводомъ я считаю лишнимъ, и ограничиваюсь краткимъ пересказомъ его содержания и сообщениемъ свѣдѣній о школѣ или сектѣ Ахмад-и-Ясави, почерпнутыхъ изъ доступныхъ мнѣ остальныхъ источниковъ.

A.

حکیم اتا رسالہ سی

حکایت دا انداغ کور کیم حکیم اتا رجة الله عليه کجیک لیکندا مکتب کا باروردا برجه اوغلانلار کلام الله لارینی بوینوغه یوکلای بارور ایردی لار اما حکیم خواجه رجة الله عليه قرآن نی توبالاری کا کوتاریب ایلتنور ایردی وتقی قجان مکتب دین قایتور بولسالار یوزلاری نی اوستادلاری ساری قیلیب ارقالارینی اوز او لاری ساری قیلیب قایتور ایردی لار اول مسجدا آت لاری سلیمان ایردی القصة کونلاردا برکون خواجه احمد یسوی رجة الله عليه مسجدا ایشکندا اولتورور ایردی کورار بز بولاک⁵ اوغلانلار مکتب کا کرا ترورلار بولارنیک آراسنیدا بر اوغلان کلام الله نی توباسیکا کوتاریب کرا ترور خواجه احمد یسوی رجة الله عليه کوردی لار ایرسا محبت اثر قیلدی ایدی لار ای اوغلان بار اوستادینکدین رخصت تیلکیل اگر دستور برسا بزکا کلکیل بز سنکا قرآن اوکراتالینک [تیدی] بوسوزنی ایشتیب سلیمان ادب برلا * اوستادیغه ایدی⁶ اوستادی هم قبول قیلدی اجازت بردی اندین سونک اتا اناسندین 10 اجازت تیلادی الار هم رضالیق بریب⁷ اجازت بردی لار اوزلاری اوغلانلاری نی طریق⁸ ادب برلا کتوروب خواجه احمد یسوی کا تابشوردی لار خواجه احمد یسوی رجة الله عليه سلیمانغه قرآن اوکراتا⁹ باشلادی لار آز مدت الحندا برجه علم¹⁰ ارکانلاری ضبط قیلدی وتقی اون بیش یاشقه یتکاندین سونک خواجه احمد یسوی کا مرید بولدی تقی برجه طریق ادب لارنی اوکراندی کیجه کوندوز ادب ارکانلار برلان خدمت شرطلارینی بجای 15 کتوردی لار

II کونلاردا برکون خضر¹¹ خواجه احمد یسوی رله اویوکا مهمان بولدی لار خواجه احمد یسوی رله مکتب اوغلانلاری غه ایدی لار یازی غه بارینک لار اوتون الیب کلنکلار طعام بشورالینک تیدی ایرسا برجه اوغلانلار یوکروب یازیغه اوتون اوچون باردی لار تقی اوتون الیب کلوردا کوکدین [بر] قرا بولوت پیدا بولدی یغمور یاغیب سیل لار¹² اقیب برجه 20 اوغلانلارنیک اوتونلاری سو بولدی بو حالدا سلیمان تونین جیقاریب اوتونوغه چولغاب

R — cod. Mus. Asiat. n° 361 fol. 248 v.; K — حکایت حکیم اتا (Казань, Унив. Типогр. 1846). 8° min.; k — حکیم آتا کتابی (ibid., Коковинъ 1858). 8°; x — حکیم آتا کتابی (ibid.; Ун. Тип. 1878). 8°.

K — برله c) — سلام قیلیب تزیین چوکوب اوستادندین اجازت تیلادی *b) K — بولوک a)

K — سولار g) — K عالی R عالم e) — K اوکرتو e) — K طونب K طرتب d)

Ист.-Фил. стр. 3.

A اوزى يلانكاج بولوب كدى برجه اوغلانلار نينك اوتونلار دىن اليب كليب^a اوتقه يقالينك تيدى لار اول اوغلانلار نينك اول بولغان اوتونلار يانمادى بو حالدا سليمان نينك اوتونين كلتوروب ياقنى لار ايرسا روان ياندى وتقى سليمان نينك اوتونى نينك قيزدوغى^b 25 برلان برجه اوغلانلار نينك هول بولغان اوتونلار^c هم ياندى طعام بشوروركا مشغول بولدى لار بو حالنى خضر اتا كوروب سوردى لار برجه اوغلانلار نينك اوتونلار^d اول بولدى يانمادى بو سليمان نينك اوتونى روانه ياندى اينك توتروغى برلا برجه اوغلانلار نينك اوتونى هم ياندى بونه سر ترور ديب^e سليمان دىن سوردى لار ايرسا سليمان تواضع قىلدى وايدىم هرآينه يولده كلوردا يغمور يغاردا تونومنى جيقارب اوتونومغه 30 چرماب ايرديم^f اوزوم يالينك بولوب كليب ايرديم^g اول سبب دىن اوتونوم قوروغ بولدى بولغاي تيب جواب بردى خضر اتا عجب^h تحشين قىلدى لار خوش حكيمانهⁱ ايش قىليب ترور مونونك اتى حكيم سليمان بولسون تيب حكيم ليك ات بردى لار وهم نفس تارتتى لار خواجه احمد يسوى رله شادمان بولدى لار سليمانغه قوتلوغ نفس برلان قوتلوغ ات بردى لار مبارك بولسون^j وبى بخشش بولماي^k تيب ايدى ايرسا خضر^l 35 انداغ ايدى^m اى حكيم سليمان اغزىنكى آچقىل تيدى حكيم سليمان اغزىنىⁿ خضر^o مغه توتتى خضر^p توفروك دم^q سالدى سليمان نينك ايچى اول حالدا^r فيض نور^s برلان تولدى خضر^t ايدى احمدى نا ترور سىن اسرار معنىنى اظهار قىلغىل تيب رخصت بردى حكيم خواجه رله اسرار معنىنى اغزىنى آجيب اول ايتكان حكمت بو ترور حكمت

- ايسكى اوسكى كوركوم بار ، سئوق سوسوق كيركوم بار ،
 شيخم اتونغه ييارسا ، بارماسقا نى ايركىم بار ،
 تونوم اوتونغه چولغاب ، تنيم سؤق قه تيرلاب ،
 ايجيدىن محبت اورلاب ، خضر الياس اتام بار ،
 آب الحيات بيريلكان ، ازون انجيره تيريلكان ،
 حق دين اولوش بيريلكان ، خضر الياس اتام بار ،
 شريعت كا ستون اول ، طريقت قه ستون اول ،
 حقيقت قه ستون اول ، خضر الياس اتام بار ،
 تون كون يورور ياباندا ، كنج معنى بار اندا ،
 مرد مردان قاتيندا ، خضر الياس اتام بار ،
 حلقة قيلور دنيانى ، ايستاب تاماس خلق آنى ،
 طريقت نينك سلطانى ، خضر الياس اتام بار ،
 ياسا تاغلار ياريلغان ، منسا يرلار تورولكان ،
 مشرق مغرب كورولكان ، خضر الياس اتام بار ،

K — e) > K — f) K — unique تيب d) R 249 — e) K — قزدغى b) K — آلا كديلار a) K — آچدى خضر^o مغه توكرك e) K — بخشى بولدى R — h) K — حكمانه K — g) R 1 — محب K — انداغ دم قلدى ايچى ف نورى h)

- A آزعانلارنى كوندورگان ، آچقانلارنى تويدورغان ،
 8 سوساغاننى قاندورغان ، خضر الياس اتام بار ،
 55 ظاهر كوزكا كوزوغماس ، باطن سىرى اوزوغماس ،
 9 آنسىز يول لار توزوغماس ، خضر الياس اتام بار ،
 قوش ديك هواغه اونچقان ، تاغ تينكيزنى توزكيجكان ،
 10 منكو سويى نى ايچكان ، خضر الياس اتام بار ،
 قومدا اينزىن اينزلاكان ، خلق دين اوزون كيزلاكان ،
 60 حقيقت نى سوزلاكان ، خضر الياس اتام بار ،
 عالم لارنىڭ ايدوغى ، كتاب لاردا بولدوغى ،
 كونكل لارنىڭ ساندوغى ، خضر الياس اتام بار .

*حكيم اتا خواجه احمد يسوى دين بشارت همت بولوب خضر اتا دين اولوش الدى لار ،
 III. حكايت كونلاردا بركون قربان آيندا توقسان توقوز مينك مشايخ برجه لارى جاضر
 بولوب ذكر وسماع صمبى قورولدى نماز وقتى بولدى ايرسا برجه مشايخ لار نمازغه 65
 قويدى لار خواجه احمد يسوى رله امامت ليقغه كجدى لارنىڭ خفيه مقصودى بار
 ايردى بو مشايخ لارنىڭ قىموسى كمال غه يتى ايركان مراد حاصل قىلدى لار ايركان
 بولارنى سينالينك ديب قوى نينك قوغونى [صولاب] بيلگارىكا بغلاب امامت ليقغه
 كجدى لار اونك يانيندا حكيم اتا سول يانيندا صوفى محمد دانشمند ايردى خواجه
 احمد يسوى رله قرأت اوقوب ركوع غه باردى لار آواز برلان قوقدين بيل جيقاردى لار 70
 اندىن سجدى باردى لار ايردى يند سو قويدى انى كوروب برجه مريدلار نمازلارين
 بوزدى لار شيخ نينك طهارتى سندن ديب حكيم خواجه نمازنى بوزمادى صوفى محمد
 دانشمند [سول] اذاقىنى بورا باسيب ايردى كوردىم حكيم خواجه تيك ترور اون هم
 اذاقىنى بورونغى ديك بركندى بو اوج عزيز نمازنى ادا قىلدى لار سلام قىلىپ نمازدين
 جيقدى لار خواجه احمد يسوى رله ارقالارين مىراب سارى قىلىپ يوزلارنى مشايخ لار 75
 سارى قىلىپ انداغ ايدىم نا اوجون نمازلارينكىزنى بوزدونكىز من دا خود طهارت كامل
 بار ايردى ولى سيزلارنى تجربه قىلماق اوجون بيلمكا قوق بغلاب ايردىم اوش كورونك
 تيب جيقاربى سالى لار ايرسا برجه لارى تيك قالدى لار خواجه احمد يسوى رله
 ايدى لار سيزلاردين بر بوتون مريد بر يارىم مريد كمال غه كمينش تيدى لار ايدى لار
 كىم لارنى ايتورسيزلار [خواجه احمد يسوى رله ايدى] اولم بوتون مريد ديب حكيم 80
 خواجه نى ايتورمىز اولم يارىم مريد ديب صوفى محمد دانشمندنى ايتورمىز تيدى لار
 *نادان نه بيلسون اير سىزنى باطن كوزين اچاغونچه اير نظرين قچان تاپارسن يوراك
 ياغىن ايرىتماكونچه ،

R — حالغه K — f) مدد K — e) R! — غه + d) K — عيش + e) K — > R — 249 r. —
 غيرى لارى اوزلارين نادان بلسونلار باطن كوزنى اچاغونچه اير نظرين قچان تاپارسن
 باطن كوزين اچاغونچه اير نظرين قچان تاپارسون K; legendum esse videtur: يوراك ارخاكونچه
 (Мелиоранский). — [قچان چشارسون ?]
 Ист.-Фил. стр. 5.

Devin DeWeese ,
Islamization and Native Religion in the Golden Horde,

→ Nūrullāh b. Ubeydullāh Siddīqī Hārezmī
(~~Shams al-Din~~), Baba Tükles Risālesi

Appendix 3

An Eighteenth-Century Khorezmian Account of the Conversion of Özbek Khan

(Staatsbibliothek zu Berlin - Preussischer Kulturbesitz,
Orientabteilung, MS Diez A. Quart. 14, ff. 234b - 236a)

ارباب بصارت و فراست و اصحاب فطانت و
کیاست غه ¹ [] و مستور قالماسون اهل تواریخ و
نساب نیک کلامری اگرچه توهم کذب و افترا دن خالی
ایماندور لکن شوق کلامری بناء علی الشهرة در و ثبوت
نسب هم بناء ² علی التسماع اولمق ایله در مؤرخ و
نساب غه لازم اولغان روایت و نقل در و العهده علی
الراوی الاول

ایبیل و قویان کنارنده اولتورغان نوغای و میرزا لر
ارالرنده مشهور بو در که ادیبکی بی ³ بابا تکلس اولادی
در و اوزبک خان و انکا تابع بولغان ایل اول عزیز دعوتی

1. Word omitted, evidently a synonym of *مستور*, e.g.

2. Written

3. Or

برله شرف اسلامه مشرف بولديلر ظاهرًا الار نيك آدى
صدر الدين احمد اولمق كرك كه ديار خوارزم و
ماوراءالنهر دا صدر اتا لقبى ايله مشهور درلر چون الار
شمرانى و بدلىرى نيك توكى كوب بولمق جهندن نوزاى
اراسنده بابا تكلس درلر و بعضى نسب نامه دا ⁴ الار غه
حاجى آخى هم درلر اول وجهدن كه حضرت سيد اتا غه
اخ رضاعى ايمش

و حضرت سيد اتا و صدر اتا و بدر اتا و اوزون
حسن اتا بو تورت عزيز كچك ليكدن بر ير دا مضاحب
اولوب ماوراءالنهر ده تحصيل علوم ظاهرى قيلديلر ايرسه
داعيه سلوك مشايخ باطلرينده پيدا اولوب پير ⁵ كامل طلب
قيلب جمله مشايخ خوارزم و ماوراءالنهر غا ⁶ زيارت
قيلدقلىزنده بارجه مشايخ دن الار غه اشارت بولدى كه
تركستان و يلايقه ⁷ باريب مقصودىنى اندا طلب اتكايلىر بس
بو تورت عزيز مشايخ ارشادى ايله تركستان غه باريب
مرادلىر زكى اتا دن حاصل قيلديلر و زكى اتا حكيم ⁸
اتا دن مرخص در و حكيم اتا سلطان خواجه احمد
يسوى دن مرخص در رحمة الله عليهم بس زكى اتا اوآلا

صدر اتا غه رخصت بردى اول جهندن الار غه باش خليفه
ديرلر بس اول اوش عزيز هم مرخص اولديلر بس حضرت
زكى اتا سيد اتا ايله صدر اتا غه امر قيلديلر كه دشت
قبيحاق و سرايچق غه باريب انداخى كقار و خلايقنى
اسلامغه دعوت ايده سز

اولرمانده سرايچق ده پادشاه اوزبك خان ايردى كه چنگيز
خان نيك اولوغ اوغل ⁹ جوچى خان بشنچى اوغل شبان
خان اولادى در اول زمانده چنگيز خان اولادىدن هنوز
مسلمان اولغان پادشاه يوق ايردى بس حضرت سيد اتا و
صدر اتا پير ¹⁰ امرى ايله سرايچق غه باريب ¹¹ اوزبك
خان نى اسلامه / 235a / دعوت ايتديلر و كوب كرامت و
خارق عادات ظاهر قيلديلر اوزبك خان عاقل و صاحب راي
و قصص و تواريخ ملوك ماضيه نى كوب بيلور ايردى بو
عزيز لر غه ايتدى كم سزنيك دينكيزنيك حق لوغين بيلور من
بر شرط ايليم شرطم بو دور كه اولرمانده كه فرعون نيك
ساحر لرى حضرت موسى عليه السلام غه مقابل بولوب سحر
ايتديلر موسى عليه السلام غه تاثير ايتماى موسى عليه
السلام نيك معجزه سى اول سحر لر نى باطل قلدى جنانجه ¹²

4. Written و نسب نامه

5. Written بر

6. Unclear; apparently written as ی and then altered to the dative suffix (as was clearly intended), but appears as لا instead of the expected غه.

7. Written thus, for ولايتمه.

8. Written حكم.

9. Written thus, without a possessive suffix, and consistently so in this text.

10. Written بر

11. Written below the line.

12. Written جنانجه.

عضا سي اذهما اولوب بارچه سحر لر ني يورتوب يوق ايندى
اولرمانده ساحر لر بارچه سي موسى عليه السلام غه ايمان¹³
كتورديلر في الحال اول ساحر لره¹⁴ شرافت ايمان ايله يتي
قات ير و يتي قات كوك و عرشى¹⁵ و كورسى¹⁶
الار غه منكشف¹⁷ بولدى اكر من هم مسلمان اولماچ بو
شكل دا منكا هم منكشف¹⁸ اولسه بيلور من كه سز نيك
دينكيز حقدر بس حضرت سيد انا صدر انا غه اشارت
قيلديلر كه سيز باش خليفه سز بو ايشيك تصرفى سز كا
مفوضدر بس حضرت صدر انا اوزيك خانغه كلمه شهادت
تلقين ايتديلر و اركان ايمان و شرايط و احكام اسلام و
آبدست و نماز تعليم ايتلر بس¹⁹ وقتى نماز بولدى ايرسه
قبلة طرفنه متوجه بولدى بس اوزيك خان ايندى كعبه ني من
كورمسام نچوك نماز ايتار من ديوكونده صدر انا قول لارين
كوثر²⁰ اول كورنكان كعبه در ديو اشارت قيلديلر
ايرسه اوزيك خان و حاضر تورغان بارچه خلايق نيك
نظرندن حجابلر / 235b / كوتاريلوب حضرت كعبه مكرمه

13. Written below the line.

14. Written لره .

15. Written thus, for عرشى .

16. Written thus, for كورسى .

17. Written thus, for مكشف ; the form is quite clear, and appears once more below, but surely the word intended.

18. Written مكشف .

19. Written بش .

20. Written thus, instead of كوتاروب .

عيان و بيان ظاهر اولدى اول كشف كه اوزيك خانغه ظاهر
اولدى بو ايردى و مشهور در كه اوزيك خان ايتور ايردى
ملت حياتمنده نماز غه شروع انكلمانده كعبه ني
كورمكونجه²¹ تكبير تحريمه ني ايتماديم حاصل كلام اول
كونده يتمش منك كشي شرف اسلامغه مشرف بولديلر و
الحمد لله الذى هدانا لهذا و ما كنا لنهتدى لولا ان الله
هدانا الله

و صدر انا نيك نسب لرنده اختلاف دور بعض ايتورلر
صدر انا امام محمد حنفى نسلى در و بعض ايتورلر ابو
بكر صديق رضى الله عنه نسلى در بو ايكي روايتدا وجه
توفيق ممكن در كه بر وجه دن انا²² طرفندن بولغى و بر
وجه دن انا طرفندن بولغى و لكن نوغاي اراسنده حضرت
صديق نسلى اولتى ايله مشهور در و الله اعلم
و صدر انا نيك انا سى درويش ادهم در كه سلطان
ابراهيم بن ادهم نيك كچك اوغل در اما سلطان ابراهيم بلخ
ويلايتنده²³ پادشاه ايردى بر كيجه تخت اوستنده عبادته
مشغول ايدى قصر اوستنده بر كمسه يورور ابراهيم سوردى
كيم دور بنم قصرتم اوستنده جواب كلدى كم بر عرب من

21. Appears to be written كورمكونجه .

22. Written ب .

23. Written thus, for ولايتنده .

منفت اسرادی اینک مشهور آتی ترمه در که نوغای اراسنده
 جميع مرزالر نيك²⁹ اولوغ اتاسيدر و الله اعلم تحقيق
 الحال و اليه المرجع و المجال³⁰
 صدره الحقيقير الفقير الى الله نور الله بن صبيد الله
 الصديق الخوارزمي سنة ١١٣١

تيوه ايزلاب يوروب من ابراهيم ديدى بو نه عجب سوز در
 بو قصر اوستنده تيوه بولمق نه ممكن در جواب كلدى كيم
 تخت اوستنده درويش لك ايتب تنكرى تعالى ني²⁴ ايزلمك
 نه ممكن در ابراهيم غه بو سوز تاثير²⁵ قليب پادشاه ليغنى
 ترك قليب و درويش²⁶ كسوتين كيب بلخ دن غايب
 اولوب و كعبه طرفنه كندى خاتونى اوغل ايله ابراهيم طلبنه
 ايردى كعبه كه باريب اندا^{مرحم اولديلر} و كيچك اوغل
 ادهم بلخ دن درويش ليك اختيار ايتب كندى و اما سلطان
 جلال الدين رومى سلطان ابراهيم نيك اتاسى ايماسدر بل كه
 سلطان ابراهيم ايله ابن عم در

و صدر انا كه الحال بابا نكلس لقبي ايله مشهور در
 پرى قزين الوب دور ديكان سوز مشهور در اكر بو سوز
 ثابت بولسه هم ممكن در زيرا كه انسان جنيته ني نكاح اتمك
 شريعت ده في الجملة جدارتي²⁷ بار در

حاصل الكلام بابا نيك اوش اوغل بار در اولوغ
 اوغل نيك آتى اسلام بابا در / 236a / عالم عامل و شيخ و
 انا مندى^{مندى} الار غه قالدی و الار خوارزم²⁸ ويلايته توشدى
 و بر اوغل تر كستانغه توشدى و برسى ياش قالدی و آتى

24. Written .

25. Written .

26. Written .

27. Uncertain; appears to be written by a later hand.

28. The alif appears to have been added by a later hand.

29. Written thus, for

30. Written .

Şeyh Hudaydâd Buhârî, *Bustânü'l-muhibbîn*.

فصل: طریقت زکوتی نینگ بیانی تورور.

. بیلینگ ای دوستلار هر عضو و اعضاده زکوة باردور چنانچه بشر حافی ایتور کوزنینگ زکوتی عبرت بیرلان نظر قیلماق تیلینینگ زکوتی لا اله الا الله نی ایتماق و حلق نینگ زکوتی حرام و شبه دین پرهیز قیلماق و یوزنینگ زکوتی رب العزت جه ادب بیرلان سجده قیلماق قول نینگ زکوتی خشوع و مسکین لیغ بیرلان حاجتین تیلماق ایاق نینگ زکوتی انینگ بیرله یوروب طاعتغه بارمق کونگل نی زکوتی معرفت نینگ شرایط لاریغه وفا قیلماق و سرنینگ زکوتی محبت حدودین محافظت قیلماق...

فصل: طریقت حجی نینگ بیانی تورور.

حج ایکی تورور بری شریعت حجی و بری طریقت حجی شریعت حجی معلوم و مشهور تورور و اما طریقت حجی نی بیان قیلماق واجب تورور انینگ کعبه سیغه سر دیرلارکیم کونگل نینگ ایچنده دور اسرار الله انده معلوم بولور انینگ اوچون انکا سر آد قویدیلا کعبه نینگ زاد و راحله سی اول مرتبه ($\downarrow 22^b / 22^a \uparrow$) صاحب تلوین کیم انی مرشد دانا دیرلار طلب قیلماق کراک پرسیز کیشی صاحب اسرار و تجلی صفات بولماس و حضرت ابراهیم و اسماعیل علیهما السلام نی حق تعالی امر قیلدی کیم پاك قیلینگلار کعبه نی ایکی طایفه اوچون بول مدعاغه اول آیت کیم ان طهرا بیٹی للطائفین (2:125) ناطق و هویدا ترور بنده خاص لارغه امر قیلدی کیم کونگل و اسرارینگزنی پاك قیلینگلار ما سوی دین تا منینگ نظر گاهیمگا لایق بولغای و بول پاك لایق ذکر الله امر مرشد بیرلان حاصل بولور پس مرشدنی طلب قیلماق لازم بولور بول مدعاغه که نبی علیه السلام امرلاری کیم اطلبوا الشیخ الکامل وان کنن فی الصین او فی العجم او فی الشام ناطق و هویدا تورور وینه قول لازمی کیم من لا شیخ له فشیخه الشیطان سند و حجت ترور و انینگ اوچون امام اعظم ره ایتورلارکیم فرض علی الانسان ان یطلب الشیخ الکامل لانه یحصل منه معرفة الله تعالی کما یحصل من النبی علیه السلام پس اول مرشد کراک انینگ بیرلان ذکر جهر قیلماق لازم تا کونگل حیات بولغونچه اندین سونگ ذکر اخفا قیلماق کراک تا کونگل حیات بولمسه ذکر اخفا ناروا تورور معیاری کونگل حیات لیغینی اول دورکیم مقام فنا حاصل بولغای انینگ اوچون صاحب فتاوی حجت ایتورلارکیم حیات القلب علم فاختره ممات القلب جهل فاجتنبه کونگل حیات لیغینینگ شرطی جهردور بول مقام دین اول طالب اخفا ذکرین ایتسه و سواس علتیغه گرفتار بولوب و عداوت و حسد و کبرغه مبتلا بولوب ($\downarrow 23^a / 22^b \uparrow$) ذکر دین و ریاضت دین شمه بوی و نتیجه

تابماس لار مونداغ جماعتغه اول جهر فرض تورور تا بول علت لاردين خلاص بولوب مقام اخفا و فنا حاصل بولوب صاحب اسرار معرفت بولوب كعبه باطن كيم انوار صفات جمال الله مجلا وهويدا بولغاي انينگ اوچون اهل محبت لار طريقت حجين حاصل قيلماغونچه ظاهر كعبه غه بارمديلار صاحب خانه ني تابمغونچه اوييگا بارمق ناروا تورور انينگ اوچون صاحب توضيح الفقه و ارادت لارينده ايتورلار كيم اويني كيشي نه قيلسون همخانه بولمغونچه ...

فصل: ذكر نينگ ثواب و درجاتني بيان قيلورمير.

هر كيم حق نينگ ذكرى و محبتى برلان هميشه بولسه ملكوة اعلى دا بولغان جماعت نينگ قطار نيده بولور (ايرميش) وينه اهل معرفت اكابر لار ايتورلار كيم ثواب دا ذكر اوچ درجه ترور تيل برلان ذكر ايتلسا اون ثواب بولور كونگ برلان ذكر ايتلسا يتي يوز ثواب بولور روح برلان ذكر ايتلسا انينگ حسابى هيچ كشيگا معلوم بولمس بعضى لار ايتورلار تيل برلان انينگ كونگلى غفلت دا بولسه اول ذكرگا ذكر عادت ديرلار و اگر (قيلغاندا) تيل ذكر قيلب كونگ حاضر بولسه بول ذكرگا طلب ثواب اوچون (قيلور) ديرلار و اما ذكر كيم كونگ تولسه و تيل كولوله بولسا بس انينگ ثوابى ني هيچ كيشي بيلماس مگر حق تعالى بيلور.

فصل: ذكر نينگ خواص و فضيلاتي نينگ بياننده ترور.

حضرت نبى عليه السلام ايتيب ترورلار جنت دا سرآب و آبان يري قيسى بولغاي (تيب) اديب سور غنده ذاكرلار مجلسى ترور تيب ايديلار وينه ايديلار حاضر بولمق ليق ذكر مجلسندا (بر ساعت) مينگ ركعت نماز نوافل دين افضل (ترور) و مينگ كسل مند (160^b / 161^a) سورمق دين افضل ترور و مينگ مرتبه جنازه دا حاضر بولمق دين افضل (ترور) وينه بعض سلف ايتورلار كيم (بر ساعت) ذكر مجلسندا حاضر بولمق ليق اون مرتبه اهل بطل مجلسندا حاضر بولغان نينگ كفارتى ترور (وينه اهل هوا مجلسندا يتميش مرتبه حاضر بولغان نينگ كفارتى ترور وينه) بر ساعت ذاكرلار مجلسندا بولمق (ليق) بخشى راق دور مينگ يل عبادت قيلغاندين و مؤمن لاردين بر كشي ذاكرلار نينگ مجلسندا اولتورسا حق تعالى رحمتى اول كيشيگا مناسب كوروب اول اهل مجلس دين تورمسدين بورون مغفرت قيلور وينه ندا كيلور (ايرميش) كيم عمل لارينگيزنى تازه قيلينگلار ينه مغفرت قيلورمن همه لارينگيزنى وينه (مجلس ذكردا) خواص معتبر اولدور كيم جماعه فرشتلار مأمور تورور (لار) كيم ير يوزيگا توشوب هر ير دا ذكر مجلس بولسه حاضر بولونگلار الار ذكر مجلسندا حاضر بولورلار بول ذاكرلار نينگ اطرافين (قافساب) اقباساب تورورلار بولار نينگ ذكرين كوروب آسمانغه بارورلار حق تعالى بولاردين سورار كيم بنده لاريم (نه) اتى ديرلار فرشته لار ايتورلار كيم سنگا حمد و ثنا و تسبيح و تمجيد ايديلار و زارى و تضرع قيلديلار حق تعالى

سورارکیم ایا منی کوردیلار (یا کورمدیلار) فرشتلار ایتورلارکیم سنی کورمیدولار فرشته گا حق تعالی ایتورکیم اگر
 منی کورسه لار ایردی زیاده راق تضرع قیلور ایرمیلار وینه حق تعالی (161^a↓/↑161^b) سورارکیم بنده لاریم
 نینگ نه طلب لاری بار ایرکان انده فرشته لار ایتورلارکیم جنت طلب لاری باردور حق تعالی ایتورکیم جنتیم نی
 کورب دورلار یا کورمای دورلار فرشته لار ایتورلارکیم جنتگی کورگان لاری یوق حق تعالی ایتور اگر جنتیم نی
 کورسه لار ایردی زیاده راق طلب قیلور ایردیلار ینه حق تعالی ایتور هیچ نمرسه دین قورقرلارمو فرشته ایتورلار
 دوزخدین قورقرلار ینه ایتور الله تعالی دوزخی کوردیلار ویا کورمدیلار فرشته لار ایتورلار کورمدیلار اندا حق
 تعالی ایتور اگر دوزخی کورسالار زیاده راق دوزخدین قورقوب تضرع وزارنی کوب ایتار ایردیلار اندین سونگ
 حق تعالی ایتور ای فرشته لاریم شاهد (وگواه) بولونگلارکیم من الارنی مغفرت قیلدیم اندا (فرشته) املانیکه لار
 عرض قیلدیلارکیم بو مجلسدا اهل ذاکرلاردین باشقه و بیگانه مثل فاسق وفاجرکیم اوزلاری نینگ ایشی اوچون کلیب
 ترورلار اندا حق تعالی ایتورکیم الارنی مغفرت قیلدیم بول اهل ذاکرلار نینگ شرافت لاریندین و بول جماعتغه هر کیم
 هم مجلس (هم نشین) بولسه شقی بد بخت بولمس (تیب) حق تعالی (کوب) مهربان چلق قیلور ایرمیش بیلنگ ای
 دوستلار بول (162^a↓/↑161^b) ذکر نینگ معتبر وزیده و خواصی اولدورکیم عرش (نینگ) توبنده قزیل یاقوب دین
 بر منار بار ایرمیش انگا عمود (دیر) ایرمیش (لار) باشی عرشگا یتار ایرمیش وتوبی یتی قت یر (نینگ تگین) دا
 حوت (نینگ) ارقاسندا محکم ترور ایرمیش هر گاه بنده مؤمن (نیت خالص برلان) لا اله الا الله محمد رسول الله تیدی
 ایرسه نیت خالص برلان عرش لرزه گا کرار و عمود تبرانور ایرمیش الله تعالی ایتور ایرمیش یا عرش بر قرار
 بولغیل عرش ایتور ایرمیش من نچوک بر قرار بولورمن (سن) بول ذکر ایتغوچی لارنی مغفرت قیلماسنگ اندین
 سونگ الله تعالی ایتورمیش شاهد بولونگلار ای آسمان دا بولغان لار البته من مغفرت قیلدیم بول ذکر ایتغوچی نینگ
 اولوغ و کچک ظاهر و باطن گناهی نی بخشی قیلدیم بو ایتیلغان فضیلت ذکر جهردا دور و اخفادا یوق ترور بول
 ذاکرلار نینگ و اهل مجلس لار نینگ فیض و خواصی کوب ترور مختصر قیلدوق.

سونگرا ساوارانگور ملکی نینگ سلاطینى انکا مسلم بولدى و منكا آئینک خدمت و ملازمتین قیلماسق ضرورت ایردی و ملازمت ائامیدا هم عظیم ایشلار ظاهر بولور ایردی و منكا شفقت لار ظاهر قیلور ایردی. کاهى لطف و کاهى عىف بیله منكا خدمت آدابین تعلیم قیلور ایردی. و اول خجعت دین کوپ فواید منكا پشمار ایردی و بو بول سیر و سولوکیدا کوپ ایش کا یارار ایردی و آلتی یمل غه چه آئینک خدمتی دا بو نوع بولور ایردی و خلأدا خاص صحبتی نینگ محرومی ایردی و ملادا سلاطینى آدابى رعایتین قیلور ایردی و ملک دین بوردوزاق هم آلتی یمل آئینک خدمت و صحبتی دا بولور ایردی. کوپ قاتلا بارکاهى خواصی قانئیدا آئور ایردی کیم، هر کیم ¹¹¹حق تعالی رضاسی اوچون منكا خدمت قیلور، خلق اراسیدا بزرک بولغای. و منكا معلوم بولور ایردی کیم: بو سوز دین مقصودی کیم دور. بو مدت دین سونگرا جون مجازى مملکتی غه زوال بولدى و بیر لحظه دا ملک و خدم و حشمى هسأ مثنورأ بولدى و دنیا ایشی تمام مینیک کونکومکا ساودى. بخارا غه کیلدىم و ریزوتون دا ¹¹²کیم، بخارا کینت لاریدین دور ساکن بولدوم».

450 خواجه بهاء الدین نقشبند قدس الله تعالی سوره.

(X)

الارینیک آتی محمد بن محمد البخاری دور. و الازغه قبول نظری فرزند لبق قه خواجه محمد بابای تنهاسیدین دور و آداب طریقت تعلیمی ظاهر یوزیدین امیر سیند گلال دین دور، آنداق که، اوتی. اما حقیقت یوزیدین آلا روسی دور لار و ثریت حضرت خواجه عبد الخالق عجدوانی قدس سره روحی دین تالیپ دولار. آنداق که، دیر ایرمیش لار که: «بهادی احوال دا بیر کیچه غلبات جذبات دین بخارا نوزاتیدین اوج مراز غه ییتیشتم، هر مرزادا بیر چیرانغان کوردوم پانادورغان پانغی تو لا و فقیله لار پانغ اچیندا. اما فقیله لار غه بیرار نیمه حرکت بیرماک کیراک» ایردی که، پخشى توتاشقای و پاروغای. سونکغی متبرک مرزادا قبله غه متوجه اولوردوم و اول توجه دا غیبی واقع بولدى، مشاهده قیلدىم. قبله دیوارى شق بولدى و بیر اولوغ تخت پیدا بولدى و پاشیل پرده اول تخت آیفه تازیانغان و تیکراسیما جماعتی. و خواجه محمد بابانی آلا اراسیدا تانیدیم. بیلدیم که، اول خیل غایب لاردین دولار. ازالاریدین بىراو منكا ایگى که، تخت دا خواجه عبد الخالق دور و اول جماعت الارینیک خالفا سیدولار. و بیرین — بیرین الارینیک آئین اتادی و خواجه محمد بابا غه ینکان دا دیدی که: الازنی خود حیات لاری چاقیدا کوروب سین و سینیک بیرینک دولار و سنکا بیر بزرک دیرب دولار و کرامت قلیب دولار که، نالان بولغان بلال سینیک برکتینک دین دفع بولغای. آندین سونگرا اول جماعت آیتی لار که: قولاق نوت و پخشى ایشیت که، اولوق خواجه حضرت لاری سنکا سولار آیتقوسی دولار که، حق

¹ ب. پ. ضرور

سبحانه و تعالی بولی سلوکیدا ¹سنکا آندین چاره یوزتور. اول جماعت دین التماس قیلدیم کیم: حضرت خواجه غه سلام قیلای و مبارک دیدالار ایغه مشرف بولای. پرده نی الالاریدین ²آلتی لار: بیرى کوردوم، نورانی. سلام قیلدیم. جواب بپردیلار. و سولار که، سلوک مبدائی دا ³و وسطی دا و آخریدا کیراکلیک دور، منكا بیسان قیلدیلار. و دیدی لار که: اول چراغ لار که، اول کیفیت بیله سنکا کورکوزیلار، اشارت و بشارت دور سنکا، بو بول قابلیت و استعدادیدین. اما استعداد قبيله سین حرکت غه کیلورساک کیراک، تا پاروغای و اسرار ظهور قیلسای. و ینده بویوردیلار و مبالغه قیلدیلار که، بارچا احوال و اقدام نی بارچا امرأ نهی چاده سیغه قویقل و عزیمت بیله عمل قیل و سبت نی بجا کیلور کسل و رخصت لار و بدمت لاردین یراق بول و ادایا ⁴مصطفی صلی الله علیه و سلم احادیثی نی اوزونککا پشوا قیل و رسول صلی الله علیه و سلم و اصحابه کرام رضی الله عنهم اخبار و آثار یغه متفق و معجسن بول و بو سوز لاردین سونگرا اول جماعت منكا آیتی لار که: سینیک صدق حالینک نینگ شاهدهی اول دور که، تانکلا ایرته فلان یرکا بارغای سین و فلان ایشی قیلسای سین و مونونک تقصیلی اول حضرت مقاماتی دا شرحی بیله بار. و اندین سونگرا دیدی لار که، نسیف غه متوجه بول، امیر سیند کلال خدمتی غه! [چون آلا یوزوغی بیله نسیف قه باردیم و میر قدس سره خدمتیغه ⁵ایشیم. انفات لار قیلدیلار و الطاف کورکوزیلار و منكا ذکر تلقینی قیلدیلار و ثقی و اثبات طریقی بیله ذکرکا مشغول قیلدیلار. چون واقعه دا مأمور ایدیم که، عمل عزیمت بیله قیلسای سین، غالیته ذکر بیله عمل قیلهادیم ⁶بیراوالاردین سوال قیلدی کیم: «دویش لیک سیرکا موورث دور یا مکسب؟» لار دیدیلار که: «چنیه ومن چنایات الله ثواری عمل الثالین — حکمی بیله بنو سفادت قه مشرف بولدوق». پانا آلا دین سوردیلار که: «سیرینک طریقیکیزدا ذکر چهر و خلوت و سماع بولور؟» دیدیلار که: «بو لهاسا!»، پانا سودویلار که: «سیرینک طریقیکیز بینک بناسی نی ایشکادور؟»، دیدیلار که: «انجمن دا خلوت ظاهر یوزیدین ⁷خلق بیله و باطن طرفی دین حق سبحانه و تعالی بیله.

از درون شو آشنا و از برون بیگانه وش این چنین زیبا روش کم می بود اندر جهان
اوجیه حق سبحانه و تعالی بویوردتور که: رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر
الله ⁸اشارت بو مقام غه دور، دیر لار که، الازغه مرکز قول و دادک ⁹ولهاس
ایردی. لاردین بو معنی دا سوردولار، آلا دیب دولار که: «قاچان بنده لبق
خواجه لبق بیله راست کیلور»، بىراوالاردین سودی کیم: «سیرینک سلسله نکیر

¹ ب. سلوکیدا ² ب. الایدین ³ ب. میا ⁴ ب. احوالی قدم دا ⁵ [] ب. ⁶ ⁷ ب. قیلدیم ⁸ ب. داداک

Ebu'l-Gāzī Bahādir Hān (1074.ö) — 100 — Şecere-i Tûrk

(asr. Le Baron Desmains),

St. Petersburg
1874.

يەرلان چوڭ توشوب اولتورور ايردى و ايلنجي كلكاندا هم امير تيمور خانيني كورنوش قليب ادب يەرلان اولتورور ايردى الفصه امير تيمور نينك سلطنتدين اوتوز اوج ييل اوتوب و عوريندين، آلتيش ييل اولكانلدين سونك دم اوستيكا باردى تقي يلدم بايزيد يەرلان. روبروى بولوب صيجمدين يام كچهكاجا. اوروش يلدم بايزيد قاجى محمود خان آينك آرئيندين قاددى تقي تانكلامى پيشين آرئيندين ييتيب يلدم بايزيدنى توتوب امير تيمور نينك آلدپه آليب كلدى امير تيمور اول ييل دمدا توروب يلدم بايزيد يەرلان محمود خاننى اولتوروب خطبىنى اوز آتپه اوتتوب سنگنى اوز آتپه باقدوردى آندين سونك قايتب سورتد كلدى تقي ختاي ملكى نينك اوستيكا آتالاندىدا اوتزار كلكاندا دار ائنادين دارالباقعه رحلت قىلدى. مدت غمى ييتيش يير ييل و مدت سلطى اوتوز آلتى ييل ايردى تاريخ مجرى سكيز يوز ييتى دا ايردى توفلوق تيمور خان نينك مسلمان بولغانى نينك ذكرى جغتاي خان اولاديندىن ايل خواجه لقي ايسن برغا خان ابن دوى چچن بن بران بن بسونو بن موتوك بن جغتاي. خان ملراه اللهردا توغوب ايردى كاشغر و ياركند و آلا تانغ دا ايرغورستان مملكتدا جغتاي خان نسلدين هيچ پادشاه نافذ. فرمان يوق ايردى اول سببدين امراء مغول ييغيب ككاش قليب بخارادين ايسن بوغانى كلتوروب كاشغر و ياركند و آلا تانغ و مغولستاندا. پادشاه قىلدلار و پادشاه عظيم الشان بولدىدا آينك ساتليش خاؤون نيكان خاتونى بار ايردى آينك

خان نينك قولىدا اولدى و يير نچه خلق قاجيب كىلدى امير تيمور يەرلان امير حسين قاجيب كوردردى و هزاره ايجيكا باربدلار توفلق تيمور خان مير ييل مارواه اللهردا توردى الياس خواجه آلتين اوتلى بار ايردى مارواه الله نينك حكومتىنى آكا بيردى تقي اوزى كاشغر قايتب كتىدى پىس ييلدين سونك اولدى آينك اولكان خجرتى اييتيب امير تيمور يەرلان امير حسين قليب الياس خواجه خان يەرلان مغالله و مجاره قىلدلار الياس خواجه قاجيب كاشغر كىلدى آندين سونك مارواه اللهردا بو ايكي اميردين اوركا اولوغ كيشى يوق ايردى آخر الامر بو ايكي امير بلخ اوستندا مجاره قىلدلار امير تيمور مظفر بولوب امير حسيننى اولتوروب مارواه اللهردا اكله (*) اوزى بولدى و سيورتيشىنى ظاهرادا خان قليب تحتدا اولورتدى معنى دا اوزى خان ايردى خطبىنى آينك آينه اوقور ايردى سيورتيشى خان نينك يالغانجي سلطنت دين يىكرى ايكي ييل اولكانلدين سونك خان حق رحمتى كا كىلدى آندين سونك آينك اوتلى سلطان محمود خاننى خان قىلدى سلطان محمود امير تيمورنى و آينك اولادىنى آنداغ عزيز و اولوغ توتار ايردى كيم هيچ وجددين امير تيمور نينك خطريغه غار اولتورماس ايردى كچه و كوندوز قران و نماز اوتوب و دوزد توتوب امير تيمور نينك دولتىنى قليب اولتورور ايردى امير تيمور ياريلار نينك طغراسيندا عادل محمود خان امير غازى سوزوميز تيب يازدوردور ايردى توبدا و عىدلاردا امير تيمور خانغه كورنوش قليب ادب

(*) بکه

يەرلان

(X)

تورود تيب سوردی شيره اوقول نينك عىلمسى تورور تيديلار تاشتمور مىكلى خاتون نينك و آئينك حىلى نينك خبرين سوردى مىكلى خاتون نينك ايسن بوغا خاندېن ييز اوغلى بولدى آيتى توفلىتمور قويديلار و شيره اوغول دين ير اوغلى بولدى آئينك آيتى تيمور ملك قوروب تورودلار ايكىسى هم عىلمدا اويناب يوروب ايردى. الفقه تاشتمور كوپ حيلهلار قليب توقاق تيمور خاننى ايسى بولادىغه كيلتوردى آندىن سوزك امير بولادىچى توقاق تيمور خاننى خان كوتاريب مقول رستېغه بويلار قىلدى توقاق تيمور خان آز وقدا كاشغر و ياركند و آلا تاغ و اويغورستاننى آلدى آندىن سوزك مارواه النهر مملكتىنى تحت تصرفه كيركوزوب الياس خواجه آتايق اوغلىنى سورتقدا قوروب اوزى كليب حق رحمتكا كىندى اول كى كىم چىكر خان نسلدين كاشغوردا مسلمان بولدى اول ايردى مسلمان بولماق نينك سىنى بو ايردىكىم يىر كون آرنى قىلدوردى تقى شكار قليب يوروب ايردى ناگاه يىر جماعتغه نظرى توشدى كوجب كليب اوزوروب ايردىلار خان حكم قىلدى شول جماعت نينك قولېن و بوينېن باغلاب آيب گلنلار تيب يىارلار باريب باغلاب آيب گلدىلار خان آيتدىكىم مينك يارلىقىنى توتماي مينك شكارگاهدا نى قليب يوروب سىزلار اما خان يارلىق قليب ايردى شكارگاهدا كى بارماسون تيب اكر بورسه غلاب آيب گلنك تيب ايردى بو باغلاب كيلتوركان خلق نينك اولوغى شىخ جمال الدين تىكان ايردى شىخ شجاع الدين بخارى نينك اولادىدىن بولار آتا اندىن صاحب حال كىكان تورودلار شىخ آيتدىلار

اوغلاقى بولماس ايردى اول سببدين مىكلى آتلى كىزى بار ايردى آنى اوردودا ساقالاب آكا باقاز ايردى ناگاه اول كىزىك حامله بولدى خان شكارغه كىكاندا ساتلىش خاتون اول كىزىكنى شيره اوغول تىكان مقولغه ييردى تقى آيتدىكىم سېن بو ملكدا تورما كوجب مقول بورىغه باريب آندا سايى بولمىش تىدى اول مقول بو سوزكا عمل قليب كوجب كىندى اما اول كىزى نينك خاندېن حامله بولماقنى تام خلق يىلب ايردى خان شكاردين كىكاندا اول كىزىنى سوردى ايرسا تام واقعاتنى آيتدىلار خان ساتلىش خانزىغه هېچ سوز آيتادى آئينك اوچون كىم مقول قاعدىسى تورود كىم بادشاه نينك نېغه خانزى بولسا بير خانزىنى اوزكارلاركا حاكم قىلدور ايردىلار بو خاتون (*) اورتكا خاتونلارغه هر نىرسا ايتسا آكا سوز آيتاس ايردىلار آئينك اوچون آكا سوز آيتماي يىر نېغه كوزىدىن سوزك ايسن بوغا خان اولدى چىقماي اولادىدىن بادشاهلىقىغه لايىق كىنى قالماي هر قىلعه اوز آلدىغه يىر خان كوتاردىلار ملك طرايف كوپ بولدى ايسن بوغا خان نينك امير بولادىچى تىكان اميرى بار ايردى مىكلى خاتون نينك حامله كىكانىدىن خبردار ايردى تاش تيمور تىكانكا اوتوز قوزى ييردى اوزق اوچون و تقى آيتدى هر وقت سىن مىكلى خاتوندىن و آئينك جىلېدىن خبر تابى كلسانك حدسىز و نهايت سىز تنگه يورودىن تيب وعدة قليب تاشتمورنى ساردى تاشتمور هم عالمى كنت قليب كزدى مقول بورىغه توشدى ناگاه يىر عىلمكا كليب بو عىله كىم نينك عىلمسى

(*) بو خان

و تمام ملواریان الهورنی آلدی شیخ رشید الدین آتانی نینگ وصیتی نی آیتان اوجون خان نینگ اوردوسیغه کلدی هر چند سعی قلدی خان نی کورا بیلادی می کون صبیح صادق بولغاندا اوردو نینگ بانیه کلیب بلند آواز ییرلان اذان آتیدی خان بو آوازنی ایشیب کیتی یساردی باریب شول خجریغان کنی نی آلیب کیل تیب ایردی باریب شیخی آلیب کلدی خان آتیدی سین ییزی چوچوک اویوردین نی اوجون اویغاندنک یدنی شیخ رشید الدین آتالاری نینگ هر نیجه آیتان سوزلارینی ییز ییز خانیه بیان قلدی لار خان لوزی کلمه شهادتی آتیب مسلمان بولدی تقی امرالارینی ییز ییز چاقریب لارنی هم مسلمان قلدی اما ییز یکی بار ایردی جوراس آلتیخ اول آتیدی موندا ییز بهلوان بار تورود بو خاچان آیتان ییرلان کوراش تورسون اگر آتی ییغسا من مسلمان بولین یدنی هر چند خان منغ قلدی قبول قیلادی شیخ رشید الدین آتیدی امیر جوراس ییخی شرط قلدی بهلواننی آلیب کلیک کوراش توتالک یدنی مغول نینگ بهلوانینی آلیب کلدی لار شیخ آیتان بیرلان کوراش توتوب تالاشیب برورگاندا بهلوان نینگ کوکراکینه ییز سلی اوردی ییروش بولوب ییغلدی ییز زمالدین سونک بهلوان اوز حالیه کلیب کلمه شهادتی آیتا آیتا بیرنیدین تورودی تقی شیخ نینگ آتانیغه ییغلدی اول حالنی کوروب امیر جوراس مسلمان بولدی و جیح مغول مسلمان بولدی اول کون یوز آلتیش مینک کنی مسلمان بولدی جغتای ایلی نینگ ایچیندا اسلام آنگارا بولدی میز نیجه کوزیدین سونک امیر پولادچی وفات تابدی بوظن تیسور خاننی خالیق

ییز مسلمان ییز پادشاه نینگ یارلیق قلعانی ییلاکلی ییز یوز کک تیکان ییزدین کلاییز خان سوردیکیم تاجیک مو سیز تیب شیخ تاجیک ییز تیدیلار خان تاجیک دین ایت هم آرتوق تورود یدنی شیخ آیتیلار ایمان ییزدا بولما ایتدین هم کم تورود ییز تیدیلار بو سوز خان نینگ کوکراکلی اثر قلیب ییز یارول غه بویوردیکیم من قایت توشکاندین سونک بو تاجیکی آلیب کیلاکی سین تیب خان قایت توشکاندین سونک یارول اول شیخی خان آلدیغه آلیب باردی خان خلیرتدا اورتوروب ایردی خان آتیدی سین ایمان ییز کتی ایتدین هم کم تورود تیدینک اول سوز نینگ معناسی نی تورود ایمان تیکان نی تورود یدنی شیخ ایماننی آنداغ تعریف قلدیکیم خان نینگ تاندای قان کوکلی مودای یوساق بولدی و کفرنی آنداغ مدمت قلدیکیم خان کفر دین یزار بولدی و کوب یغلدی تقی شیخ غه آتیدی احوال مسلمانلینی ائنگار قیلام خلقی بولغا کیلورا ییلان صبر قلیغیل تقی هر وقت مورنی ملک لارم نی آلام الله الله مینک یانیغه کیل کیل تیب کوب جانلقلار قلدی شیخ قلیب اوز قوشیغه کلدی ییز نیجه وقتدین سونک شیخ خسته بولایلار اوزول لاریغه وصیت قلدیلاردا آیتیلار کم بو خان اولغ پادشاه بولشوی تورود الله فورقلی خان نینگ قانیغه باریب مینک سلاسینی ییکورکیل تقی مینک میرلان عهد قلعانی آیتیل زینهار تورق قیل یدنی تقی دار العنادین دار الباقغه کتیدی شیخ نینگ اوزول لاری نینگ آتی رشید الدین ایری شیخ لارنی ولی العهد قلدیلار آتدین نیجه ییل اوتکاندین سونک خان کاشغر و تاشکند و یارکند و اویغورستان و اندکان و سرقند و بخارا و تمام

دیگان یرکا جندہ پوش مقصوم ایکاولارینی رئیس قیلغان ایردیلاز مذکور رئیس لار کلیب پیریکیز نی زیارت قیلدی باز قایتیب ینہ زیارت قیلدی پیریکیز ایدیلاز که های صوفی اوشال بوزہ خور فاسق اوجون هم زیارت قیلدیکیز مو خوب خوب [103a] دیدیلار باز ایملار که ایتمادودم که صبر قیلینک یغشی آدم بولور دیب دیدیلار مذکور رئیس کوپ یغلادی خلوة قیلیب سورادیکه پیریکیز فاسق اوجون کوروشتونک دیدیلار سبب نیمه دیدیم رئیس ایدیکه بر فاسق بوزہ خور⁹⁰ بار ایردی ان کوپ نصیحت قیلیب اورار ایردیلاز بوزنگنی تشلاب غاز اوقو دیب ایملار قبول قیلیمس ایردی بر کون پیریکیز کا عرض قیلیم که ای تقصیر بر بوزہ خور فاسق بار شونچه نصیحت قیلیب بوزنگنی تشلاب غاز اوقو کین دیساک همه قبول قیلادور اول نا انصاف ایملار قبول قیلیمس دیدیم پیریکیز سکوت قیلیب توروب ایدیلاز که های رئیس صبر قیلینک خدا خواه لاسه سهل فرصته اول آدم کا [103b] خدا انصاف بریب سبز لارکا کیرنده بولوب همه نی تحقیق قیلادورغان بولادور دیب ایردی لار قایتیب جام کا باریب حالانکی بوزہ خور کا اوچرا دم یوکوروب کلیب کوروشوب ایدیکه ای برادر قیلغان کنه لاریم کا توبه قیلیمس تن نا انصاف کا تعزیر برینک دیدی در حال تعزیر بر دیک آلدیکیز کا توشوب همه جزه لارینی تاقیب تعزیر بر دیریب بزکا قوشولوب رئیس بولوب آدم لارکا تعزیر برادورغان بولدی بر کون پیریکیز نی خدمت لاریغه یورکین بارورمیز دیب ایردیلاز اول ایدیکه خدا خواه لاسه بر کون بارورمن

⁹⁰ اصل متنده: بوزہ

ینہ کیتیش مورتونده بر مونچه هدایا حضرت پیریکیز الدیلاریکا قویدی پیریکیز تبسم بیلان کلوب ایدیلاز که های مینک باشی بو هدایانک انا میراثینک دین اما انا میراثینک دین بولسه آلاس ایردم دیدیلار هو تقصیر دیب مذکور مینک باشی اورنیدین توروب تعظیم بیلان ایدیکه انا میراث بردین چیمان شالی نی کورنیج نی ساتیب آلیب کلیب ایردم دیب یغلاب اولتوردی دیدی بو حکایه نی ملا محمد عمر صوفی دین ایشتیب قلم سوروب بیتیم.

نقلست که حضرت پیریکیز نی عبد جلیل دیگان [102a] آشغاز لاری یغلاب ایدیکه پیریکیزنی بر کشف لاریدین منہم ایتیب برای دیدی مذکور آشغاز ایدیکه بر بوزکچه بار ایردی سو یوب قراب توروب ایردم حضرت پیریکیز غاز شام نی اوقوب چیتقلار عرض قیلیم که تقصیر بو کون مهمان نی نهایت کوپ ایگان باشقه سربوش یوق حیران بولوب توروب من التفات لاری نیمه بولور ایگان دیدیم بر میر باشلارینی کوناریب ایدیلاز که های آشغاز غم یمه بر صوفی کوش آلیب کلیب یانگان دور دیدیلار سهل فرصت اوتوب ایردیکه بر صوفی بر نیمته کوشقن آشخانه غه کوناریب [102b] کریب کلدی بو ذات شریف لارکا همه ایش معلوم و معاینه کورورنوب تورور ایگانلار دیب اشغاز کوپ یغلادی بو حکایه نی مذکور اشغازدین ایشتیب قلم سوروب بیتیم.

نقلست که حضرت پیریکیز نی بر ایکام بردی صوفی دیگان صوفی لاری بار ایردی پیریکیز نی بر کشف لاریدین منہم ایتیب برای دیدی ایدیکه پیریکیز نی ملا سلطان دیگان صوفی لاری بار ایردی چولکا

روح لاری غه کلم یوق و حق مشاهدی دین اورکا
کونکل لاری کا ارام یوق . بولار دور عشق دا وصل
دین کام تاقسان و « عند ملک مقدر » مقامی دا
توقان . بو طایفه فی واصل لاری دین عشق دین
وصل مقصودی حاصل .

حکایت (شیخ شریفین حاصل قیلغان مشایخ و اولیا
علیهم التحية و الدعا عرفات دا مناجات قلیب هر
قلبی سی بیر مراد ایستارلار ایدی و اوللاری اوچون
بیر تبارک تبارلار ایدی . ککوب نیک دعایی
بور ایدی که الهی بیزکا توفیقینک بیله همراهین بیر
و اوز حقیقتنکین اکهه ایخ . قطب السالکین
و سلطان العارفین عرفان طریق دا اولیادین ممتاز
شیخ ابو سعید خراز قدس الله سره المیزین اخری دا
سکونت مهری ظاهر جمال تجلیات غه مستغرق
و مخیر قوروب ایدی و کوزین اسماغه اوروب ایدی
بیر او دینی کیم باشین دعا بو تحمل دا مقبول و باری
مشایخ دعاغه مشغول دور سین بخون دم اورماسین
و دعا رخشین اجابت میدانغه سورماسین . شیخ
دیدن کیم هر فی کیم بو خلاق دعا بیله تباری بولار
بارن مینا بیرب دور بلکه ارتوغراق کو کلام

اوی دا تبریب دور اندین فی ایستاین دعا قلیب فی
تبارین الار که اکاه ایخ تباری دورلار منکا مطلوب بیر
زمان غفلت دور و اوز حالیم غه اورو لکالی بیر نفس
مهرت کیم ایننک وجودی تجلیسی صمدانیدین
فی تاب و توان مین اول اغیر یوک استغ دا خس دیک
ناتوان مین که ایننک جالی حیرت دین اوزوم دین
خبریم یوق دور و اوز بو کوم دین ارم یوق . عشق نینک
غایتی بو میرکا جه دور و عاشق غه وصال نینک نهایتی
بو سوزنی دیرکا جه دور . عاشق لار که حق اییدا
قبول اهل دورلار بو طریقت اصطلاحی دا وصول
اهلی دورلار بو لازنی تنکری غه عاشق دیسا بولور
محبوب هم و حق غه طالب ات قویسا بولور
مطلوب هم .

رباعی

بویور ککایتورسا نندسین لطیف اله
تحقیق بیور هر کیشی کیم باراکاه
کیم تاباس ایننک اییدا موجود سواه
اول فالمدی و تنکری فالدی الله الله .

بسم الله الرحمن الرحيم

انکلا نیدین نی حکایتلار قیلور
کیم جدالیغدین شکایتلار قیلور
اول منی قیلغاچ نیستاندین جدا
خلق عالم اچره بولدوم بینوا
ناله ایلار من که بولغاچ بیوطن
ناله ایلار نالیشیمدین مرد و زن
کر کیشی یاد ایتسه دایم اصلی نی
ایستاکای هر روز شب اول وصلینی
بیحساب سینمده بار شرح فراق
شرح قیلسام جمله درد اشتیاق
کیمکه بولغاچ بولسه اصلیدین یراق
اول کیشی ده کوب وصلی اشتیاق
من بهر جمعیه قیلدیم ناله زار
نیک هم بدلارغه بولدیم سازوار
کمکه خوشدان برله بولسه یار من
ایستاکای سینمدین اول اسرار من
سر بو نالم و لیکن دور ایماس
نوری بو کوز و قولاغینک نور ایماس
جسم جاندین هیچ دم مستور ایماس
جاننی کورکوزماک لیک دستور ایماس
بانک نی اوتدورکه بو ایرماس شمال
کیمده بو اوت بولمغای بولغای زوال
بولسه لار هر کیمکه بو اوتدین یراق

اولکیشی دین کاو خر سک یخشیراق
بانک نی اوتدورکه آرتوق بولغای اول
کیمده بو اوت یوق ایسه سوق بولغای اول
عشق اوتیدورکه توشتی نی ارا
جوشش عشق اچره توشتی می ارا
جنبش جنبده لار عشق شدتی
ساکن هر نرسه لار عشق حیرتی
نی اونین کیم اکلاسه پر خون قیلور
قصهء عشق انکلاسه مجنون قیلور
نره دین تا شمس سرکردان همه
عرش دین تا فرش سرکردان همه
سر عشق نی دیرکا بر محرم کیراک
یا جنید و شبلی یا ادهم کراک
کیم بولاردیک خانمان صادق کیراک
اولکیشی بو سریغه لایق کیراک
کیم دیسه بو سرّی نی اغیارغه
شه انی حلقیدین آسکای دارغه
بار امیدیم مخلصُ هم معتقد
یوق ایرورنا جنس لارده معتمد
زینهار نا جنسلارغه آی قویاش
بیرماکیل سرینکنی برکیل نان و آش
نی مثل لایق زهرهم تریاق یوق
نی کبی دمساز هم مشتاق یوق

طوطي و

سوداكر نينك قصه سي ني بياني

قصهء كيم بار ايدي سوداكري
بيعدد ايردي انينك سيم زري
قيليدي بر كون اختيار عزم سفر
اهل اولاديغه بيردي بو خبر
ايدي من قيلسام سفر كيلسام ينه
كيلتوراي سوغات سيزلارغه نيمه
ايدي ايتينك هر قيو سويكانينكيز
تاكه سيزغه كيلتورايك آني بيز
هر قيو كونكليده بارين ايديلار
بربر ايتيب برچه تعيين قيلديلار
بار ايدي سوداكريني طوطي سي
عاقل دانا ايدي بس طوطي سي
بعدهم طوطي سي غه ايدي همه
كيلتورايين ديدي سوغاتدين ينه
ايدي طوطي قيلسنكيز موندن سفر
كر يولو قسه انده ناكه طوطي لار
دينك الارغه بزده هم بر طوطي بار
اول قفس ايچره كرفتار انتظار
ايتينكيز الارغه بزدين بو سلام
قيلمانك البته فراموش انتظار
ايتينك ايتورمبتلادور من قفس
يوقتورور غير از خدا فرياد رس
بزغه سوغات طوطي لار نه ديسه لار
ايدي طوطي كيلتورينك اندين خبر
عاقبت سوداكر اولدم تبرادي
يولغه توشي نيچه منزل يورودي
ناكهان بر نيچه طوطي هم كيليب
اول درخت باشي كا اولتوردي قويوب
طوطي لار كا ايدي سوداكر بو سوز

ايشتينك اي طوطي هاي دلفروز
ديب ايدي سيزلارغه بر طوطي سلام
ليكن اول بند قفس ده دور مدام
ايتيب ايردي مبتلادور من قفس
خوش كرفتاري بلاني خارخس
ايشتيب بو سوز بناكه طوطي لار
توشي برغه برچه بسمل بولديلار
كوردې خواجه طوطيلار بولدي هلاك
اوردي سوداكر كه آه دردناك
ايدي من قيدن بو سوز ايديم انكا
جانورلار باريسي بولدي منكا
كيتكاچ اول سوداكر اندين ناكهان
طوطي لار هم اوچتي كيتي شول زمان
باردي اول سوداكري كيلدي يانيب
هر قيو ديكان سوغاتين آليب
هربريكا بيردي اوز سوغاتيني
كونكلين اولاب قيلديلار دلشاديني
ايدي طوطي كانه سوز ايتينك منكا
طوطيلارني قانيني قيلدينك منكا
سين ديكانني برچه سين ديديم انكا
اولكونيكيم سين نه سوز ايتينك منكا
ايشتيب بو سوزني طوطيلار روان
باش اياغ بيلمای يقيلدي شول زمان
آلدي خواجه اول قفسدين طوطيني
اوشلابان كورديكه باش يوني ني
شو نچهء كيم چقماكان بر چاني بار
كوزيني كاهي آجيب كاهي يومار
قويدي يركا اول يراق توردي باقيب
سيلكينيپ اوچتي قناتلارين قاقيب
اوچتي طوطي تامغه قوندي روان
قيلدي خواجه شول زمان آه فغان
ايدي طوطي كيتيم ايمدي خوش قالينك
هرنه محنت قيلدينكيز راضي بولينك
ايدي سوداكر نچوك بولدي بو حال
منكا ايغيل ديدي اي طوطي بو حال

قیل تفکر قیده کیلدینک قیده سن
 سیر ایتب کورکیل وجودینک شهرینی
 چارسو بازار بحر و بری نی
 سن بو یرده سن اوزینکنی اوتغه سال
 قوی بو قالینک برله کورکیل اهل حال
 هر کیشی اول طوطیدیک ایش قیلمدی
 بو قفس زندانیدین قوتولمادی
 آی خرابی قصه نی کوتاه قیل
 چست چابک تورکیل غزم راه قیل

تیمت

اول نه سوز ایردیکه سن ایدینک منکا
 بو سوزینک دیکاک بوم اولدی هما
 ایدی طوطی من بو سوز ایدیم بو سوز
 میتلادور من قفس ده شب روز
 دیدیم انده نه علاج قیلسام بولور
 بو قفس دین خسته جانیم قوتولور
 سن بو حالیمدین انکا بیردینک خبر
 قوتولور نی فکرینی قیلیمیش الار
 فکر ایتیب دورلرکه اول اولسه بولور
 بو قفس زندانیدین تسکین تافور
 بو قوتولماقنی الار اورکاتیلار
 طوطی لارکیم بو سببیدین اولدیلا
 کرچه طوطی اولدیلا اولمادیلا
 موتوا قبل ان تموتوا بولدیلا
 اول سببیدین من اوزیم قیلیم اولوک
 شکرکیم صد بارغم بولدی سبک
 عاقبت تا اولمادیم قوتولمادیم
 طوطیلاردیک کشت سیران قیلما دیم
 خوش قال ایمدی دیدی اوچتی شول زمان
 باردی توشتی منزلیغه شادمان
 آی برادر خوش ایشیتینک قصه سین
 ایمدی ایتای ایشیتینک لار غصه سین
 بیل یقین کیم سن اوشل سوداکری
 عیش حرصینک یوز تمن سیم زر
 اولتوزیب کونکلونک نیچه سودا قیلور
 نفس شیطان سن بلا غوغا قیلور
 جهد ایتارسن که تاپایدیب سیم زر
 اوز ایاغینکا اوزینک اوریب تبر
 بیل اوشل طوطی سنی جانینک ایرور
 اول قفس کیم جسم بوفانینک ایرور
 طوطی جان بو قفس ده بولدی بند
 ایچتی شربت قیلدی عشرت یدی قند
 چون اونوتور اصلی کیلکان ذاتی نی
 هم فراموش قیلدی کل کلزارینی
 فکر قیل اصلینک نه ایردی سن نه سن

غزل

منکا اشتیاق ایله آرزو
سني ایتسام سني ایتسام
همه یازوقومغه ایتیب ندیم
سنا قیتسام سنا قیتسام
سني یاد شام سحر قیلیب
کیچه لارده دیده نی تر قیلیب
دل غافلیمنی خبر قیلیب
سني ایتسام سني ایتسام
بار و روم ده اویقوغه یا احد
دیسام اویغانیب داغی یا صمد
سین اوزونکا تارتمسنگ نه حد
سني ایتسام سني ایتسام
منکا فیض بغیشلاغیل آی غنی
همه عمر یاد ایتاین سني
اولاریمده آکاهینک ایت منی
سني ایتسام سني ایتسام
سني تاره مهرینک کا ایشیلیب
همه غیر عقده سی یشیلیب
سني ایزلاکانلاره قوشولوب
سني ایتسام سني ایتسام
سني دیب یاتیب سني دیب قوپوب
سني دیب یوروب سني دیب توروب
سني طالبینکنی ایزین اوپوب
سني ایتسام سني ایتسام
من اولوب چو قبریمه قویسه لار
ملکین ربیمی سورسه لار

منکا اول محل مدد ایلاسنگ
سني ایتسام سني ایتسام
سني مجذوبونک بو یمان قلونک
سیغینیپ سنکا دیسه ربنا
سنکا روشن اوشبوکه ایتسام
سني ایتسام سني ایتسام

الینگ بردانه سیدور خرمن زر

دمي سودور اول ایردین مشک عنبر

سعادتیك مرید اول حق رهینده

بولور یول باشچی سینتی درگهینده

نه رسوا پیر ایرور نفسی اوچون خوار

مریبتی ایشیگنده یورسه اول زار

حیا یوق شرم یوق هر گز الارده

بیکیگیك هادیلار دین نسخه لارده

کچه کوندوزگا کیمنی قوتی یتسه

حرام ایرمیش اوزینی سائل ایتسه

تبی ایدی: «قیامت بولسه آی دوست

طمع گین تی یوزیده بولمگای پوست»

بیلائی دیسنگ بو سوزنی ایسته مشکات

طمع برله کچورگان حیف اوقات

حکایت ثوبان

عجب مرد ایردی ثوبان اتقاده

اول آلیغ ایردی برکون ایل پیاده

قولیدین یرگا قمچی توشتی ناگاه

توشوب آلدی اوزی اول مرد آگاه

یار انلار اییلار اول پاکزه خلقه:

«نه بولغای ایردی امر ایتسنگ بو خلقه»

دیدي ثوبان: «علممدین بولمغای دیب

الیب برگیل دیماک نی کورمدیم ایب»

محبت سیز کشیدین قاجمائی بیانی

(X)

کیل آی طالب کوزونگ عبرت بیله آج

محبت سیز کشیدین قوش بولوب قاج

محبت اهلی نی جویانی بولغیل

اوشل کیم اوچرادی قزبانی بولغیل

کشینی کونگلی کیم بیگانه بولسه

ایزور دشمن اگر همخانه بولسه

محبت سیز که بولدی هر قیو ذات

اگر فرزند شیریندور ایرور بات

محبت بولسه هر کیمده آی خیر

اتانگ بولسه ایرور بیگانه و خیر

اقارب یورمسه کونگلی اقراریب

قولینگ دین کیسه هیچ اورتورمه باریب

اگر بیگانه نینگ داغی بولسه

انگا صرف ایت کوزینگ نی باغی بولسه

چاپار كوب توپدين ايريلغان قوشه باز
 گله گا بوري چاپسه اي فلاتي
 قيو ايريلسه اول توشلار آني
 يوكورسنگ يكه ديو باشينگ نې پنچر
 قرآچي توپدين ايريلغان نې سانچر
 خدائي رحمتي بولسه جماعت
 ايرور رحمت دين ايريلغان قباح
 نه اول جمعي كه غفلت اهلي بولغاي
 بهائمن زياده جهلي بولغاي
 الارني صحبتين بيل زهر قتال
 بوزار كوب صحبتين بيل بر بد افعال
 كراك صحبت ايلي بر تن و بر رنك
 برصن بر روي ناخن بولسه هم نك
 اگر كلسه مضرت قوت قيل الدين
 يالندين نې ضرر كورسنگ بيل اندين
 حكايت ديو عليه السلامه

ديدې بر ديو حاسد ينه برگا
 «باريب كيد ايت فالان فاحشلي يرگا»
 ديدې: اول فرقه ديني فارغ بول اي يار

جگر بندينگ يور لگينگ گوشه سي دور
 ايننگ مهري قيامت توشه سيدور
 ايننگدك يار ايله چون ايلدينگ عهد
 اچورسه زهر اتي بيلمك كرك شهد
 تيلاسه بورك نې برمك كرك باش
 اگر جان ايستاسه قيتار مغيل قاش
 اگر بولسون ديسنگ ينگل آخير لار
 چقيب بريانه تاب بريان بغير لار
 قيلور صحبت اثر اي طالب راه
 مونيگدك جاري بولاي عاده الله
 نه كيم توز كلنجه توشه بولور توز
 كه لندن اوتسه نچه كيچه كوندوز
 اگر چنديكه ناقابل لينگ بار
 نكو لار جمعين ايريلمه زنهار
 اگر چيقسه ايك نې جمعين لاس
 بولور غرق سياهي ايها الناس
 اوزين قيلسه قيو مس نقره ضه ضم
 قوپار مس آتيني خلق اوغلي درهم
 آلور صحبت ده بربر دين كشي بهر
 اگر كوب چشمه بر بولسه بولور نهر
 جماعتدين اوزونگ نې قيلمه ممتاز

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين واصلوة و سلام على رسوله
محمد وآله واصحابه اجمعين راويلار انداخ روايت قىلور لکه شاه
مشرب انا لارينى قرن لاريديه وجود کيلد يلا رما در زاد اوليا ايرد يلا
منکندين خدای تبارک و تعالی روز از لده ارواح لارينى عاشق
ير اتيب ايردى شول وجه دين بوبيت نه او قود يلا ر
قالو ايلي ده يکينگر شميغه تشوي يلا صبرين اوز که بولادی سچکيشه شنگا
القصه شاه مشرب اول وقت ده انا لارينى تونیده يتي آيلىق حامله
ايرد يلا سه نوز يريوز يک کيلک نلاري يوق ايردى لار برکون انا
لاري ايکي توتة ايف نه آليک نلاري نفقه اهل عيال قىلماق اوچون
بازار که حقيقى لار کورد يلا ر که بير يقال صفده ازوم ساتيب لوتور وور

ايکي مانه

ایکی دانه ازوم یکا تو شو بدوراند میردین آلیب آغریلاری غه
 سالدی لار هسنو ایکی قدم قویغا نلاری یوق ایردیلا که قرغه
 لاری دین آواز کید که ای انا خدا دین قورقهای مخلوق دین ۲
 اویا تهای کیشنی حقی فی نیمه دیب سیدنیک کرشول ازومنی ایکا سینی
 راضی قیلا سنک قارینکدین غایب بولوب کیتار من دیدمی لار
 انا لاری بوسوزند ایشیتوب بهیوش بولوب یقیدیلار بعد از ستر
 هوشلاریغه کیلیب وشل دین توروب اوزلارینی اویلا ریکیلیپ
 قورقوخ بیرله یغلار ایردیلا بول حال غه ایرلاری کوروب ایدیلا
 ای خاتون نیمه اوچون موخجه اضطراب بیرله یغلار سیرا نالاری
 ایدیلا که یولده منکا بر سر بهیدا بولدی شون دین قورقوب یغلار من
 انده ایرلاری ایدیلا که ای خاتون سنسک برله برتکیه کاباش
 قویوب من تن محرم روزکایم سن اول سرکیه سیدین او توب دور
 پر خدای تعالی بیلدی پیرن بیلدینک منکا هم تکلیل دیدمی شاه
 مشرب نالاری ایدیلا رای شوهریم پیلکیل واکه بولکیل من بازار
 باریب ایردیم بر قبال ازوم سائیب توروب ایکان خلق اندین
 ازوم آلود ایردیلا ایکی دانه یکا توشکان ایکان شول ایکی دانه
 ازومنی ایردین آلیب آغریکا سالدیم ویو نوم هسنوز ایکی قدم قویجا

ایردیم قارنیده کملادین آواز کیددی ایدی ای اناخدای تعالی
 دین قورقهای مخلوق دین او یاتهای کیشنی سید نیک کر شول ازومنی
 ایکسینی رهنی قیدما شک قارنیکدین غایب بولورسن دیب آه از
 کیددی انینگ سوزینی ایشیتب ارزار یغلار سن دیدیلار اندین
 سونک یولاری ایدی ای خاتون خدای تبارک تعالی سیرکا
 پیراغول عطا قلیب ورا کر اغول بولسه انشاء الله صاحب سلوک
 وصاحب جذب بولغای دیدیلار ازونک البتہ پاک توفیق باریب
 اول بقال رضی قلیغیل دیدیلار شاه مشرب نه انالاری اکی تنکله
 رویال لاری اوجیکا توکوب اول بقال فخر خدمتیکا آلیب بار دیلار
 ایدیلار ای بقال من سیرنه اکی دانه ازومینکینه آلیب دیدیم رضامین
 دیب اکی تنکله بقال آلدیغه قویدیلار بقال ایدی ای انا اوکان
 اوم لار منی ازومینه آلیب سیدور لاد من انکار رهنی دور من دیب
 یغلادی اندین سونک ویک کیدیلجاعت وعبادت که مشغول بولد
 توقوز آئی توقوز کون توقوز ساعت تمام بولدی اول فرزند ارجند
 تولد تابی کوردیلار که پیر شیر مرد کو یائی اچیب استغفر یاپور
 کوروب خوشحال بولدیلا شول ساعت بلا نیر دین آلدیلار عیال
 کیجه کوندوز یغلار ایردی اناخدای تعالی عاشق بنده لار منی شی

۱۲۳۴۵۶۷۸۹۱۰۱۱۱۲

بندہ ذلیل و خوار ہے و فضل علی کی تیریں خلق تقضیاً ہر گشتی بود طریقہ حمد و ثنا
آئینہ مبتلا بنیاد کو رکاز دہہ گز اول ملاک مبتدا بود لغنی کی آواز شیعہ خلق
اور تا لاریہ بازار جا بید بود کلمات توحید فی اوقوع کی نہ بھیتی کو ب دور لالہ
لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ الملک لا المذبحی وکیت دہوے لایوت
بیدہ الخیر و ہو علی کل شیء قدیر اور ان لہجے کو جہ پست لاریہ دیکھا اور اور مکر
والرمبا دا و التورسہ یوحی کی کیا ستور کی پول چھوہ کہ دور نہ نما کر
لار کا نظرب لغنی و سلاطین جو اب میر کا ہے امر مع وف و نہ
منکرست لغنی و مظلوم و مذکور یا دینہ بیک کی لولہ کے فصل
آت منھا کہ آداب لاری بیابندہ کہ اندہ بی ادب بار دور ادب اول پائی
اور ان کو خد تو بیخان وقت دہہ پوشیح ذابیک کی کہ سبحان اللہ کی بخر لست
ہذا و ما لنا لمعشرین دانای ربنا لمقلدون اندین ہونا کہ اوج مرتبہ
الحمد لک اوج مرتبہ لک اند کہ لک کی بود کلمات فی ہم اوقو کی کہ سبحان لک
طاعت نفسی فاعفی فی فانی لا یغفر الذلوف الا انت ایمنی اگر آت سر
بولسہ بود آیت فی آت نفل تو انھیک اوقو کی کہ انھیر السیر بغون لہ
الحم من فی السموات والارض طوعا و کرہا لیسیر جمہون بس اول آت فی
سیرین فان بود لغنی آجوبی آتخیر رحمت اروع کشتی و صبا
جاء بود بس ہم بسا کہ کا سلام میر کی اگر جہ بیادہ فقیر حال و غور دنا ل
و کیا بود بس ہم تو ر تو کی آت ذیلہ امتیا طیار لہ سید اغائی تا مسیح بر
کشتیک ازا ریکو رضی و نہ سیریر لور یغفر لک کی ہر چند ضرور ایستی بود
ہم حصو صا کہ جہ لای و قدرہ شیعہ اقلع خدمت کمار فی و قلی نفل

شیخ شینک دایمی اولتورار و درخان جانجانی لاریغده اولتورمکی و مومکدا و ششاس
 شیخ شینک ظافیه و لیس و کفش لاری شینک یکا کی اولن استغی
 شیخ برله هر او برخانده و ده و خاکمکی که امر قلیه لارضا فی ادب ایست
 لیکین آخیر او خلاصه کی و حاضر وقت بولغانی اولن او جوهر شیخ کمال
 و مراج قیلما کی و شیخ شینک حضورید هر او که کیشی لار کار مزاج
 و مطایبه قیلما کی بیکر مطلق گفتگو دین اوزنکی س قلاغانی اولن تور توکی
 حضور شیخ ده گاهما فضل اصدافیلما کی اولن شیخ تحقیق قند قیلما
 طلب قیلما کی شیخ دین برابر اعلو و ده اولن استغی شیخ شینک مکریدین حذر
 قیلما کی یعنی و فیکه کرملی اولی صا در بولسه شیخ انکاسا قلیب قیاب
 قیلما لاریغین بیکمکی که شیخ مکر قیودت و لار او انکاسا در لار بومبر دین
 شیخ ابر کیمیس و بیکر اولست رود و بیکر او موخده قیاس لار خوش نو بولسا
 که علامت قبول دور ایست و صحت اول ادب مغوی بایند که
 اول اولن لاتی ادب و آداب اول مرید شیخ خا و زنی عصرید هر بیکر نه
 اتفاق اعتقاد قیلما کی ایست شیخ فی مرید لار احوال و اسرار دین
 اعتقاد قیلما کی لار او جوهر شیخ فی زبر و مستی برله شیخ فی تشکیل
 کنما کی بلکه ملازمت کو براتق قیلما کی تور توکجه شیخ فی مجلس لاریغده
 شینک دین و وقار و ادب تمام بر لار اولتور کار و حرکت فصولی
 دین شیخ لالامکان اوزنی خا قلاغانی و هر قانجه آخیر اولتور رسد فیض
 کو براتی آنکی جیجا نجه سوا کر کار ساجنده سکو لار و هر بر لار بولسه هر
 صورت فی عاسی انده نظر خود خوب ہویدا بولغانی و اگر سو مستحک و مضطر
 بولسه شیخ عاسی نظر کار کرمغانی شیخ همیشه هر ایش ده جیجا

حاضر بولوب جان اول بر لار و تبویل قلیب عیسی قیلما س
 او جوهر شیخ شینک سوز لاریغده خوب قولا ق سالیب اولتور کار کی و اول
 سوز لاریغده صغیر خط سطرید هر محکم سا قلاغانی تاکار انکاسا قیلما کی
 تور توکی اگر مرشد اوز لاریغین قانغان طعم با شراب فی سیریه لار انکاسا
 که خورشید قیلما کی و اوزنی تنه تنه اول قیلما کی شیخ مرشد کار
 گفتگو قیلما کی بولسا اول خوب انکاسا کی مرشد خود سوز فی استماع عیده
 وقت بار موبایل و بولوب بطریق استحصال و جفت گفتگو کا قدم قیلما س
 و اگر وقت بایسته قیاسا بر لار مقصود کی خا و قیلما کی استغی سوز لاکان
 و قنده مرشد کار استقامت و ملایم سوز لاک کی شیخ مرشد خدمت و محبت لاریغ
 خاموش لقی و زارش قیلما کی حضور صا امور سوزی ده که اگر شیخ سوز
 جانجانی بار باجی بولسا سوزا مکی که قیام بار و لار ذیاب و هر چه ایش لار
 بهم او شیطون قیاسا موش بولغانی سوزا کی سبب سوز امور ده
 خشیاری شیخ کا تقویض قیلما کی خواه دینی بولسون خواه دنیاوی و آواز
 خشیاری بر لار ایش قیلما کی شیخ که بیکده و ایکب ده تور توکجه
 فی مشورت شیخ ایش قیلما کی اگر چه هر ضروری بولسه بهم اولونکجه
 اگر شیخ انکاسا مصلحت و مشورت تا شلایسه لاریغین کی که اوزا لاریغین خاشاق
 بیلا دور لار ذیاب سوزا کی و تدبیر کی شینک اطلار قیلما س و اگر
 شیخ کو سبب مالیه قیلما لار اندین سوزا کی هر ضرورت که خاطر یغده کیده سوز
 و شکیسته لیک بر لار عرض قیلما کی که منافی ادب سوز تور و اولن برستجه
 شیخ شینک خلوت خانه لاریغده بی اجازت جرت قلیب کر مکی بلکه تا
 طلب قیلما لار هر کار بار مغانی اگر شیخ شینک خلوت خانه لاریغده کر رسد